

Waraka

kwa

Waebrania

Cecil N. Wright

Waraka kwa Waebrania

UTANGULIZI

1. Maudhui. Mwandishi wake anairejelea kama "neni la kuonya" (13:22) -- usemi unaotumika katika Matendo 13:15 wa mahubiri au mahubiri. Na muundo wake unasemekana kuonyesha ulinganifu mwingi wa mahubiri ya sinagogi: (a) thesis (1:1-4), (b) ukuzaji wa mabishano kwa mpangilio wa kimantiki, na (c) ulioingiliwa na sehemu za hortatory [exhort, encourage -rd] ("turuhusu"). Jambo la maana ni kwamba mawaidha yake yanategemea sana mafundisho. Sura ya 1:1 hadi 10:18 kwa kiasi kikubwa ni ya mafundisho, yenye mawaidha yaliyokatizwa; Sura ya 10:19 hadi 13:17 kwa kiasi kikubwa ni ya usawa, iliyounganishwa na maagizo yanayohusiana; na Sura ya 13:18-25 inamalizia hati kwa jumbe za kibinafsi, ikijumuisha himizo moja fupi (Mst.22). Zaidi ya hayo, hakuna sehemu ya Maandiko Matakatiifu iliyojawa zaidi na taipolojia -- aina ya Agano la Kale na mfano wa Agano Jipya unaolingana.

Mtindo. Hati hii imeelezwa kuwa inaanza kama insha au risala (1:1-4), inayoendelea kama mahubiri (kupitia 13:17), na kuishia kama waraka au barua (13:18-25) -- katika mst.22 hata kwa kutumia kitenzi epesteila ("Nimeandika"), usemi wa kawaida wa kuandika barua, na katika "IAV" wameandika. Lakini inaisha bila kubainisha mwandishi wake au kutaja eneo la anwani zake. Wanaonekana, hata hivyo, kuwa wamefahamiana vyema (Mst.19; 10:34 AV) na kufahamiana kwa pamoja na Timotheo (Mst.23), mwongofu na mfanyakazi mwenzake na mtume Paulo. Huenda waraka huo ulikusudiwa kwa ajili ya wasomaji wengi zaidi kuliko wale ambao hapo awali walitumwa kwao na mwandikaji wake hakuachwa jina lake ili kuzuia kukataliwa kwake kwa sababu ya chuki dhidi yake (maoni yaliyochukuliwa mapema), ingawa wajumbe walioibeba wangeweza kuwajulisha wale ambao walitumwa kwa mara ya kwanza. (Ona aya ya tatu ya sehemu inayofuata.)

3. Uandishi. Kanisa la kale katika Mashariki liliiona kuwa ya uandishi wa Paulo. Lakini maoni hayo hayakupaswa kuzingatiwa kila mara mahali pengine. Clement wa Aleksandria (mwaka 155-215 BK) alishikilia kwamba Paulo aliandika waraka huo kwa Kiebrania na Luka akautafsiri katika Kigiriki (kwa sababu, ingawa unaendana na hisia na nyaraka nyingine za Paulo, kimsingi Kigiriki chake kimepambwa zaidi na mtindo wake wa kifasihi ulikuwa wa hali ya juu zaidi na wa kimazungumzo kuliko wao) -- na baadaye, Eusebius (263-33) aliamini kwamba Clement wa Roma (263-33) aliamini kwamba Luka wa Roma, na wengine 33 B. yeye mwenyewe aliamini mwisho labda alifanya kwa sababu mtindo wake ulikuwa kama wa Clement. (Lakini hakuna shahidi wa asili ya Kiebrania ambaye amewahi kutajwa, na maoni ya kwamba kulikuwa na mmoja hayategemei msingi wowote wa kihistoria; zaidi ya hayo, inaonekana kuwa makubaliano ya wataalamu wa lugha kwamba maandishi katika Kigiriki hayasomeki kama tafsiri ya Kigiriki.) Katika nchi za Magharibi, Tertullian (160-230 BK) alishikilia kwamba Barnaba ndiye mwandishi wake. Origen (karibu mwaka 185-254 BK), hata hivyo, alijieleza kama ifuatavyo: "Lakini ningesema, kwamba mawazo ni ya mtume, lakini maneno na maneno ni ya mtu ambaye ameandika kile mtume alisema, na kama mtu ambaye aliandika kwa starehe kile ambacho bwana wake aliamuru. Basi, ikiwa, basi, kanisa lolote linaona Waraka huu kama ulitoka kwa Paulo kama watu

hao wa kale, basi haukutoa kwa watu hao wa kale. Lakini ni nani aliyeandika Waraka huu, Mungu pekee ndiye anayejua."

Kwa maana, hakuna mtu aliyetilia shaka msukumo wake. Na kufikia katikati, na haswa karibu na mwisho, wa karne ya 4 (miaka ya 300) uandishi wake ulikubaliwa kwa ujumla kama Pauline, bila sifa za Clement wa Alexandria, Eusebius, na Origen kama ilivyotajwa hapo juu, na bila kupingwa tena kwa zaidi ya miaka mia moja, katika karne ya kumi na sita, wakati, wakati wa Matengenezo ya Waprotestanti, swali liliibuka tena.

Majina mengine ambayo yamependekezwa kama waandishi wanaowezezana (sio kama watafsiri au kama amanuenses) ni pamoja na Apolo, Luka, Barnaba, Silvana, na Klementi wa Roma. Pia, Prisila (kwa msaada wa mume wake, Akila) alipendekezwa mwaka wa 1900 BK na Harnack, mwanatheolojia Mjerumani. (Isipokuwa kwa Clement wa Rumi [aliyekufa AD 97?], hawa walikuwa marafiki wa kibinafsi na wafanyakazi wenzi pamoja na Paulo na yawezekana wangeakisi theolojia yake. Yote ni ya kubahatisha tu, bila shaka.)

Kwa sababu ya kutokuwa na uhakika juu ya uandishi kwa upande wa baadhi ya watu wakati wa enzi ya Matengenezo, hati hii ina nafasi ya pekee katika maandiko ya Agano Jipya kwa mpangilio tulionao sasa katika matoleo mengi ya Kiingereza - sawa na katika hati za Kilatini, kuanzia kabla ya kukubali bila shaka uandishi wa Paulo -- yaani, kati ya nyaraka za Paulo kwa hakika na kile kiitwacho barua ya jumla. Iwapo ingezingatiwa kuwa uandishi wa Paulo kwa hakika, huenda ingewekwa, kwa sababu ya urefu wake, baada ya 2 Wakorintho. Hata hivyo, katika maandishi mengi ya Kigiriki yanapatikana kati ya 2 Wathesalonike na 1 Timotheo.

Wengine wamesisitiza, hata hivyo, kwamba ukweli wenyewe kwamba hati hiyo haijulikani ni ushahidi wa kimbelebele kwamba iliandikwa na Paulo, hali ya kihistoria ikiwa vile ilivyokuwa. Ilidaiwa na "mababa" mbalimbali wa kanisa la awali kwamba hakulibandika jina lake walau kuonekana kwake kungeweza kuwazuia wengi wa ndugu zake Wayahudi wasiisome, na kuihukumu kwa mastahili yake yenyewe. Na kwamba hapakuwa na mwingine ambaye juu yake kulikuwa na chuki kali na ya jumla kati ya Wayahudi waongofu na wasioongoka wa zama hizo, ni ukweli usiopingika wa historia.

Pengine hoja yenye nguvu dhidi ya uandishi wa Paulo ni kwamba katika 2:1-4 mwandishi anaonekana kujiweka mwenyewe miongoni mwa wale ambao injili ilikuwa imeletwa kwao na watu ambao walikuwa wamemsikia Bwana na ambao kupitia kwao ilithibitishwa kwa muujiza, ambapo Paulo anakanusha waziwazi kwamba alikuwa ameipokea kutoka kwa mwanadamu au alikuwa ameifundisha isipokuwa "kupitia ufunuo wa Yesu Kristo" (Wagalatia 1-121).

Lakini Robert Milligan, katika utangulizi wa ufafanuzi wake juu ya Waebrania (uk.14-15), katika jibu hili: "Je, mwandishi mara nyingi hajihusishi na wasomaji wake kwa kusudi la kupata mioyo yao kwa matokeo zaidi na kulainisha maonyo yake mwenyewe? ya kuzitubia kazi zisizo na uhai, na imani kwa Mungu, na mafundisho ya mabatizo, na kuwekea mikono, na ufufuo wa wafu, na hukumu ya milele;

Akiendelea, yeye asema: "Sasa je, tunapaswa kukisia kutokana na hili, kwamba mwandikaji wa Waraka huu alikuwa mkaidi sawa na wale aliowaandikia? Je, tunapaswa kukisia kutokana na hili

kwamba yeye, pamoja na wao, walihitaji kuhimizwa na kuonywa ili waendeleo kwenye ukamilifu katika ujuzi wa Kikristo; na kwamba yeye, pamoja na wasomaji wake, walikuwa kweli katika hatari ya kuasi neno lake la Mungu bila kuasi? Hakika sivyo. Waraka wenyewe ni kanusho kamili na kamilifu la madai yoyote kama hayo, Mtume hapa anajihusisha na wasomaji wake, kwa madhumuni ya kulainisha mawaidha yake;

Hatimaye, Milligan anasema (uk.18-19): "Kwamba Luka anaweza kuwa alitumika kama amanuensis ya Paulo katika kuitunga; na kwamba, kama mtu aliyevuviwa, anaweza kwa idhini ya Paulo kuwa amerekebisha kwa kiasi fulani mtindo wa Mtume, sio jambo lisilowezekana kabisa. Lakini isipokuwa tu kupuuza kabisa ushuhuda wa Mababa wa Kikristo, tunaamini kwamba Paulo mwenyewe ndiye mwandishi halisi wa Waraka huu."

4. Marudio. Ingawa hakuna dokezo kuhusu hatima ya kijiografia ya hati hiyo (wengine wameitetea Yerusalemu, wengine kwa Roma, au kwa Aleksandria, ingawa haikuwa hivyo), inaonekana ilikusudiwa hasa kwa Wakristo wa Kiyahudi walio katika hatari, si tu ya kurudi nyuma (2:1; 4:1) bali pia uasi wa moja kwa moja (6:4-6; 29:10). Hakuna hoja ya mabishano na ama wapagani au Wakristo wa Mataifa walioguswa, na hata kutajwa kwa watu wa mataifa mengine kama hivyo (taz. 2:16), lakini hatari kubwa ya kuwa wasio na dini au kurudi kwenye Uyahudi --hao wa mwisho hasa - kwa hiyo msisitizo mkubwa juu ya ukuu wa Ukristo juu ya Uyahudi juu ya viumbe vyote vilivyoubwa mbinguni na Kristo juu ya ulimwengu wote ulioubwa.

Kanuni ya jumla ya hati -- (a) matumizi ya maneno ya mara kwa mara ya kifalsafa ya Kigiriki na (b) manukuu yote ya Agano la Kale yakiwa, si ya maandishi ya Kiebrania, bali kutoka katika tafsiri ya Kigiriki ya LXX), yaliyotumiwa na Wayahudi wa Kigiriki na Wakristo wanaozungumza Kigiriki -- yanaweza kuonyesha waliohutubiwa walikuwa katika mazingira ya Dini ya Kiyahudi ya Kigiriki badala ya yale ya Yerusalemu au Palestina. Lakini hii sio hitimisho. Kwa maana inasemekana kwamba Paulo alinukuu kutoka kwa maandishi ya Kiebrania na LXX katika nyaraka zenye jina lake na kuelekezwa kwa waumini wa Kiyahudi na Wamataifa sawa katika ulimwengu wa Kigiriki. Na huko Yerusalemu kwenyewe Pilato aliweka maandishi juu ya msalaba wa Kristo si tu kwa Kiebrania bali katika Kilatini na Kigiriki (Kigiriki) pia (Luka 23:38, AV; Yoh 19:20). Kwa hivyo, maandishi ya Waebrania hayatoi dokezo la kweli kwa eneo hususa la walengwa.

Katika King James Version, kichwa cha hati hiyo kinasomeka, "Waraka wa Paulo Mtume kwa Waebrania," na neno "Waebrania" wakati wa hati hiyo kwa kawaida, lakini si mara zote, lilirejelea Wayahudi wa Palestina. Kichwa hicho, hata hivyo, kinategemea maandishi ya marehemu na sio mamlaka. Bado jina katika hati za kale zaidi zinazosemwa kuwa "Kwa Waebrania", halina tofauti na wale wanaohutubiwa. Na, ingawa haikuwezekana kuwa sehemu ya hati asili pia, iliongezwa mapema sana -- na kuna uwezekano kabisa inaonyesha imani ya mapema sana kwamba iliandikwa kwa Wayahudi wanaoishi Palestina.

Ni kweli kwamba Paulo alijitaja kuwa "Mwebrania wa Kiebrania" (Wafilipi 3:5), ingawa alikuwa raia wa Tarso, mji wa Kilikia (Matendo 21:39). Lakini pia "alilelewa katika mji huu [Yerusalemu], miguuni pa Gamalieli, akafundishwa sawasawa na sheria ya baba zetu" (Matendo 22:3). Ilikuwa ni ile ya mwisho inayoonekana kwamba ilimpa haki ya kujiita Mwebrania.

5. Wakati wa Kuandikwa. Hakuna uthibitisho wa uhakika katika maandishi kuhusiana na hilo pia. Wakati wa hivi karibuni kabisa ungekuwa mwanzo wa miaka ya 90 BK, kwa maana imenukuliwa na Clement wa Roma yapata mwaka wa 95 au 96 BK Lakini hakuna ushahidi kwamba wanapigana dhidi ya kuandikwa kwake angalau mapema kama muda fulani katika muongo uliotangulia uharibifu wa Yerusalemu mnamo AD 70 - ambayo inaweza kuwa "siku inayokaribia" ya 10:25, kama inavyoheshimika na idadi ya wasomi. Na maandiko ya 8:4 na 10:11 yanaonekana kuonyesha kwamba dhabihu za kila siku zilikuwa bado zikitolewa, jambo ambalo halikuwa kweli baada ya uharibifu wa Yerusalemu na hekalu lake. (Ona pia aya ifuatayo.)

6. Mahali pa Kuandikia. Wengine wamechukua 13:24 ("Watu wa Italia wanakusalimu") ili kuonyesha kwamba mwandishi alikuwa nje ya Italia miongoni mwa masahaba wa Italia ambao walikuwa wakituma salamu nyumbani kwa jumuiya mahali fulani nchini Italia -- jambo ambalo lingefanya Roma kuwa mahali panapotarajiwa hati hiyo. Lakini vile si lazima kufuata. Kifungu hicho kinaweza kumaanisha vile vile kwamba mwandishi alikuwa Italia, akiandikia jumuiya mahali pengine na kwamba Waitaliano wanaorejelewa walikuwa wakazi wa eneo hilo wakituma salamu kwa wasomaji. Iwapo Paulo alikuwa mwandishi, hata hivyo, kuna uwezekano mkubwa kwamba hii iliandikwa kutoka Rumi muda mfupi baada ya kuachiliwa kutoka kifungo chake cha kwanza, yapata mwaka 63 BK.

7. Umuhimu. Ingawa imeandikwa kwa kundi fulani la mahali fulani la Wakristo kwa wakati fulani katika historia, hati hiyo ina umuhimu wa kudumu kwa Wakristo wote -- kwa ajili ya kujenga na kuhimiza -- kwa kuwa asili ya mwanadamu haibadiliki, na hatari kama hizo zinawangoja Wakristo wa kila kizazi - kizazi chetu bila ubaguzi. Kutoa mojawapo ya masomo tajiri zaidi katika Maandiko Matakatifu, imesemwa kwamba "hakuna kitabu cha Biblia kinachotambuliwa kikamilifu zaidi kwa ridhaa ya ulimwengu wote kama kutoa mtazamo wa kimungu wa injili, kamili ya masomo kwa wakati wote." Na thamani hii ni kando na mahali imeandikwa, nani aliandika, au ambaye alitumwa awali, na kama tunaweza au hatuwezi kuthibitisha data alisema kwa kuridhika yetu kamili.

Muhtasari

1. Mungu, akiisha kunena mara nyingi na kwa njia nyingi za kale na baba zetu kwa njia ya manabii, katika siku hizi za mwisho alisema nasi kwa Mwana -- Mjumbe mkuu zaidi (inamaanisha) - mlinganisho kati ya BASI na SASA (fu. 1-2).

2. Mwana huyu (a) Mungu alimweka mrithi wa vitu vyote; (b) kupitia kwake aliumba ulimwengu (aionas, zama); (c) yeye ni mng'ao wa utukufu wa Mungu na mfano halisi wa Utu wake, (d) na kuvishikilia vitu vyote kwa neno lake lenye nguvu; (e) alipokwisha kufanya utakaso wa dhambi [kazi ya ukuhani], aliketi mkono wa kuume wa Ukuu huko juu [kuonyesha ufalme, akishiriki enzi kuu ya ulimwengu], (f) akiwa bora sana kuliko malaika walivyosema kwa uwazi, wamerithi jina bora zaidi kuliko wao (wazo hili limefafanuliwa katika sehemu iliyobaki ya Sura ya 2 na Wafilipi 1). iliyojadiliwa katika Sura ya 2) (mst.2b-4).

KUMBUKA: "Mwana" ambaye Mungu amesema naye sasa ni "Bwana" (2:4), "Yesu" (2:9). "Mtume na Kuhani Mkuu wa maungamo yetu" (3:1), na "Kristo" (3:6). Haya na yaliyo hapo juu yatafafanuliwa kadri maandishi yanavyoendelea.

II. MWANA MKUBWA KULIKO MALAIKA (1:5 - 2:18).

1. Mambo Yanayothibitisha Uthibitisho Huo (1:5-14): (a) Mungu hakumwambia malaika, “Wewe ni Mwanangu” (Mst.5); (b) Mwana alipokuja ulimwenguni, malaika waliamuru kumwabudu (Mst.6); (c) Mungu huwafanya malaika wake kuwa roho (sio mwili), na watumishi wake (malaika) kuwa mwali wa moto (inawezekana kwa maana ya kwamba Mungu ni moto ulao, 12:29) (Mst.7) -- ambao, wameinuliwa na wana nguvu, hata hivyo wanamwabudu Mwana (ambayo inaonekana kuwa maana yake); (d) Mwana aitwaye Mungu, ana ufalme wa milele, na amepakwa mafuta ya furaha juu ya “wenzake” (juu ya wafalme wengine wote, na kumfanya kuwa “Bwana wa mabwana, na Mfalme wa wafalme,” Ufunuo 17:14) (Mst.8-9); (e) Mwana aitwaye Bwana, na alishiriki katika uumbaji wa ulimwengu, ambao utaangamia, kubadilishwa, lakini atabaki vile vile na miaka yake haitakwisha (mash.10-12); (f) Hakuna malaika aliyewahi kuambiwa na Mungu, kama vile Mwana, “Keti mkono wangu wa kuume” (Mst.13; taz. Mdo. 2:34-36); (g) Malaika wote ni roho watumikao (sio watawala), wakitumwa kufanya huduma kwa warithi wa wokovu (Mst.14).

2. Athari Zinazohusika Katika Uthibitisho Husemwa (2:1-18): (a) Haja ya kuchukua ujumbe ulionenwa kupitia Mwana kwa uzito zaidi kuliko ule ulionenwa kupitia malaika (kama sheria ya Musa ilivyokuwa, Mdo. 7:53; Wagalatia 3:19) (Mst.1-4); (b) Ulimwengu ujao haukuwekwa chini ya malaika, bali chini ya mwanadamu katika nafsi ya Yesu, Mwana wake, mshiriki wa mwili na damu (si wa asili ya malaika, na si wa kusaidia malaika) ili aweze kufa kwa ajili ya ndugu zake (wanadamu, ambao alijitambulisha nao), kushinda kifo, na kuwakomboa kutoka katika utumwa wake, na kuwa Kuhani wao Mkuu wa dhambi.

III. MWANA MKUBWA KULIKO MUSA

(MTUME WA MUNGU KWA ISRAELI, NA AINA YA KRISTO) (3:1 - 4:13)

1. Ukweli wa Ukuu Mkuu (1:1-6): (a) Alikuwa na sehemu katika kujenga nyumba ya Mungu (Israeli), Musa hakushiriki (mst.1-4); (b) Musa alikuwa mtumishi mwaminifu katika nyumba ya Mungu, lakini Kristo kama Mwana juu ya nyumba ya Mungu -- "ambaye sisi ni nyumba yake, kama tukishikamana kwa uthabiti na ujasiri wetu na fahari ya tumaini letu hadi mwisho" (mash.5-6).

2. Mawaidha ya Kutimiza Sifa za Kuunda Nyumba ya Mungu (3:7 - 4:13); (a) “Msifanye migumu mioyo yenu, kama wakati wa kukasirisha . . . kule nyikani” (3:7-19); (b) “Na tuogope” kupungukiwa na ahadi ya kuingia katika raha ya Mungu kwa ajili ya watu wake” (4:1-11) -- kwa maana hatuwezi kumdanganya ambaye tunapaswa kufanya naye (mash.12-13).

IV. MWANA MKUBWA KULIKO ARONI

(KUHANI MKUU KWA ISRAELI, NA AINA YA KRISTO) (4:14 - 6:20).

1. Sifa Kubwa za Kristo (4:14 - 5:14); (a) Alipita “mbinguni,” kwa kumfikia Mungu mara moja, lakini anaweza “kuguswa na hisia za udhaifu wetu,” kwa sababu alikuwa “amejaribiwa kama sisi, bila kufanya dhambi”; kwa hiyo, tunapaswa “kukikaribia kiti cha neema kwa ujasiri, ili tupewe rehema, na kupata neema ya kutusaidia wakati wa mahitaji” (4:14-16); (b) Sifa za kuhani mkuu

zinazochukuliwa kutoka kwa wanadamu (5:1-4); (c) Sifa za juu za Kristo, ikiwa ni pamoja na kuwa kuhani milele baada ya utaratibu wa Melkizedeki (5:5-10) -- vigumu kujadiliwa kwa sababu wasomaji walikuwa "wazimu wa kusikia" (vs.11-14).

2. Mawaidha Yenye Kutegemea Hali Isiyodhuru ya Wasomaji (6:1-20); (a) Kuacha kanuni za kwanza na kwenda kwenye ukamilifu (ukomavu wa kiroho) (vs.1-3); (b) Kuepuka uasi na maangamizo yake ya hakika (mst.4-8); (c) Kuwa 'si mvivu, bali waigaji wao ambao kwa imani na subira (makromimetai, ustahimilivu) huzirithi ahadi" (mst.9-12); (d) Kuhakikishiwa, kama vile Abrahamu, kwa kutobadilika kwa shauri la Mungu, ili kuwa na "kutiwa moyo kwa nguvu" na tumaini thabiti lipitalo "nafsi" ya Yesu, na kufikia tumaini thabiti kama "nafsi". mtangulizi ameingia kwa ajili yetu, "amekuwa kuhani mkuu milele kwa mfano wa Melkizedeki" (vs.13-20).

V. UKUHANI WA MELKIZEDEKI JUU YA ARONI

UKUHANI (WA WALAWI) (7:1-28).

1. Njia Ambazo Melkizedeki Alikuwa Tofauti na Mkuu (mst.1-25); (a) Melkizedeki mfalme na kuhani (wa kweli wa Kristo pia, lakini si wa Haruni) (vs.1-2); (b) Ukuhani wake si wa kurithi, na bila kuandikwa mwanzo wa siku au mwisho wa maisha, "anaka kuhani sikuzote" kana kwamba ni, (kweli ya Kristo pia, lakini si ya Haruni) (Mst.3); (c) Alikuwa mkuu kuliko Ibrahimu, akimbariki ("mdogo hubarikiwa na aliye bora"), na kupokea sehemu ya kumi kutoka kwake, hivi kwamba Lawi (mjukuu wa Abrahamu na baba wa makuhani wa Israeli) alimtolea sehemu ya kumi kwa njia ya Abrahamu, kwa maana alikuwa bado katika viuno vya yule wa mwisho (Mst.4-10).

2. Kutokamilika kwa Ukuhani wa Walawi Ambao Sheria (ya Musa) Ilipokewa (mash.11-14): (a) Kuonekana katika hitaji la kuhani mwingine kwa mfano wa Melkizedeki, na si kwa utaratibu wa Haruni (Mst.11); Kuonekana katika mabadiliko ya sheria, kuruhusu kuhani kutoka kabila ya Yuda, ambayo Musa hakuzungumza lolote kuhusu makuhani (vs.12-14).

3. Ukuu wa Ukuhani wa Kristo Baada ya Utaratibu wa Melkizedeki (mst.15-28): (a) Umefanywa, si kwa sheria ya amri ya kimwili, bali kwa uwezo wa uzima usio na mwisho (akatalutou, usioharibika) (mst.15-17); (b) Tukiletwa katika tumaini lililo bora kuliko sheria iliyobatilishwa, ambayo kwayo tunamkaribia Mungu (mash.18-19); (c) Ilifanywa kwa kiapo ambapo ukuhani wa Walawi haukuwa, na Yesu kama Kuhani akawa "mdhamini wa agano lililo bora zaidi" (vs.20-22); (d) Hutoa ukuhani usiobadilika, ili Kuhani baada ya utaratibu mpya aweze kuokoa kabisa wale wanaomkaribia Mungu kupitia yeye, ambapo makuhani Walawi hawakuweza, kwa sababu wao wenyewe walizuiliwa na kifo kuendelea (vs.23-25); (e) Imethibitishwa na kuonyeshwa na tabia safi na isiyo na doa ya Kristo mwenyewe na ukamilifu wa toleo lake moja kwa ajili ya dhambi za ulimwengu (Mst.26-28).

VI. UKUU WA HUDUMA YA MWANA KUHANI MKUU

(PAMOJA NA SANAMU ILIYOKOPA KUTOKA KATIKA IBADA YA SIKU KUU YA Upatanisho) (8:1-18).

1. Katika hema ya juu zaidi (ya Mbinguni) (8:1-5).

2. Chini ya Agano Jipya na Bora (8:6-13).

3. Ufafanuzi juu ya Yaliyotangulia (9:1-28): (a) Asili na mipaka ya agano la kwanza na sheria zake (9:1-10); (b) Dhabihu kubwa na yenye matokeo zaidi chini ya Agano Jipya (9:11-14); (c) Kristo, si Musa, Mpatanishi wa Agano Jipya (9:15-22); (d) Kristo mwenyewe, si wanyama, dhabihu kamilifu chini ya Agano Jipya (9:23-28).

4. Hali halisi (Aina) Sasa Dhidi ya Kivuli (Aina) Hapo awali (10:1-18): (a) Mfumo wa Walawi (chini ya sheria ya Musa) ulikuwa na kivuli tu cha mambo mema yatakayokuja, na ambayo hayakuwa na ufanisi kamili (mst.1-4); (b) Kristo, dhabihu ya mwisho, anawakilisha uhalisi mkuu ulioonyeshwa kimbele, na dhabihu yake mwenyewe ni yenye ufanisi kabisa (mst.5-18).

VII. SEHEMU YA HORTATORY NA VITENDO ILIVYO JUU YA YALIYOJIRI(10:19 - 13:17).

1. Ushauri wa Kumkaribia Mungu Kupitia Kristo na Sio Kuasi (10:19-39): (a) Mkaribie kwa moyo wa kweli katika utimilifu wa imani (mash.19-22); (b) Shika sana ungamo la imani yetu (Mst.23); (c) Kuzingatiana ili kuhimizana katika upendo na matendo mema, bila kuacha kukusanyika pamoja (vs.24-25); (d) Ikiwa ‘tunatenda dhambi makusudi baada ya kuupokea ujuzi wa ile kweli,’ tunapata kwa hakika kisasi cha Mungu (fu. 26-31); (e) Lakini kumbukeni siku zenu za kwanza, baada ya kutiwa nuru, jinsi mlivyoteswa na kujitoa dhabihu, na angalieni msipotee malipo yenu ya thawabu, mkidumu katika imani kwa kuokoa roho 39-32 badala ya kupotea.

2. Imani ya Mashujaa wa Zamani Waliowekwa Kuwa Vielelezo vya Kuigwa (11:1-40); (a) Asili ya imani (mash.1-3); (b) Mifano ya watu wa kabla ya gharika: Abeli (mst.4), Henoko (mst.5-6), Nuhu (mst.7), (c) Imani ya Ibrahimu, Isaka, Yakobo, Sara, na Yusufu (vs.8-22); (d) Imani ya Musa na Waisraeli, pia ya Rahabu (Mst.23-31); (e) Mifano mingine ya imani (mash. 32-40).

3. Mfano wa Yesu (12:1-3): (a) Tukiwa tumezungukwa na wingu la mashahidi kama hili lililotangulia, na tukimbie kwa saburi (hupomones, uthabiti, ustahimilivu) katika mashindano yaliyowekwa mbele yetu (Mst.1); (b) Fanyeni tukimtazama (aphorontes, kuangalia mbali) kwa Yesu, mwanzilishi (archegon, kiongozi mkuu, mwanzilishi) na mkamilishaji wa imani yetu, ili msichoke, na kuzimia katika nafsi zenu (vs.2-3); (c) magumu na majaribu ya maisha ya Kikristo yamekusudiwa kwa ukarimu kama nidhamu ya kuunda tabia zetu (vs.4-11).

4. Wahimizo Zaidi la Kudumu (12:12-29); (a) Kulingana na yaliyotangulia (mst.12-17); (b) KUTOKANA PIA NA UKUU MKUBWA WA UZOEFU WETU WA KUJA KWA MUNGU KATIKA MLIMA SAYUNI KATIKA YERUSALEMU WA MBINGUNI KUPITIA KRISTO JUU YA ULE WA KUMJIA MUNGU KATIKA MLIMA SINAI DUNIANI CHINI YA MUSA (Mst.18-29).

5. Kuhimizwa kwa Wajibu wa Maisha ya Kikristo (13:1-17); (a) Wajibu wa kijamii -- upendo wa kindugu, ukarimu, ukumbusho wa wale walio katika vifungo, ndoa inayofanywa kwa heshima na uasherati kuepukwa, uhuru kutoka kwa kupenda pesa, kuridhika na kile tulicho nacho (mash.1-6); (b) Majukumu ya kidini -- kukumbuka viongozi wa zamani (labda sasa wamekufa) na kuiga imani yao (kwa sababu Yesu ni yeye yule siku zote na anatutazamia kile alichotarajia kutoka kwao), epuka kubebwa na mafundisho mbalimbali na ya ajabu, uimarishwe kwa neema (kupitia Kristo, ingawa huleta shutuma) na si kwa taratibu za kiibada za Kiyahudi, kwa njia ya Kristo mpe sifa

Mungu kwa Mungu kila wakati, na kutii kila ulicho nacho; hegoumenois humon, viongozi wenu) -- viongozi wenu wa sasa (vs.7-17).

VIII. MWISHO WA WARAKA (13:18-25).

1. Ombi la Mwandishi -- kwa maombi ya wasomaji, ili arejeshwe kwao upesi (mash.18-19).
2. Baraka (Mst.20-21).

3. Jumbe za Kibinafsi (Mst.22-23): (a) Shauri la “kustahimili neno la maongozi” ambalo mwandishi alikuwa ametoka kuliandika (Mst.22); (b) Habari kwamba “ndugu yetu Timotheo ameachiliwa,” huku mwandishi akionyesha matumaini ya kuwaona pamoja naye hivi karibuni (Mst.23); (c) Omba kwamba wasomaji wasalimie viongozi wao, na watakatifu wote -- labda kwa ajili yake (Mst.24a); (d) Wale wa (apo, kutoka, au wa) Italia (ambao yamkini wako pamoja na mwandishi) wanawasalimu wasomaji (Mst.24b).

4. Baraka ya Mwisho (Mst.25).

Malaika - Mawaziri wake Sura ya 1:7 (Kutoka Zaburi 104:4)

Tafsiri:

Zaburi 104:4"Afanyaye malaika zake kuwa pepo, na watumishi wake kuwa miali ya moto" -- pamoja na "watumishi" kama usomaji mbadala wa "malaika" (NKJ V).

"Afanyaye pepo wajumbe wake; Miali ya moto kuwa waziri wake" -- kwa "upepo wa malaika zake" kama usomaji mbadala wa "upepo wajumbe wake" (American Standard Version).

Waebrania 1:7: "Na juu ya malaika, Asema, Afanyaye malaika zake kuwa pepo, Na watumishi wake kuwa mwali wa moto" (New King James Version).

“Na kwa habari ya malaika asema, Afanyaye malaika zake kuwa pepo, Na mtumishi wake kuwa mwali wa moto” (American Standard Version).

Vifungu na/au Maoni:

James Macknight, Nyaraka za Mitume: "Aliyewafanya malaika zake kuwa vitu vya kiroho, na watumishi wake kuwa mwali wa moto; -- yaani, jambo kuu lililosemwa juu ya malaika ni, kwamba wao ni viumbe wasio na mwili, wanaomtumikia Mungu kwa utendaji mkubwa."

Neil R. Lightfoot, Jesus Christ Today: “Lakini tafsiri nyingine ya Kiebrania [ya Zaburi 1:4:4 katika American Standard Version] yawezekana ambayo, badala ya kufanya pepo wajumbe Wake huwafanya wajumbe Wake (au pembe) kuwa pepo. Hii ndiyo tafsiri ya Septuagint, ambayo inafuatwa na mwandishi [wa Waebrania], ikionyesha kwamba Mungu aweza kuwabadilishia malaika au kuwageuza kuwa pepo chochote anachotamani kufanya na malaika Wake. Malaika, katika hali ya juu kabisa, ni watumishi tu. Hawana utashi wala utawala wao.

* Hawana mapenzi yao wenyewe isipokuwa ama kumtii au kutomtii Mungu, kama ilivyo kwa Wakristo. Lakini wanaweza kutenda dhambi, na wengine wametenda (2 Petro 2:4; Yuda 6). -- CNW

Maoni ya Biblia ya Cambridge: "Nukuu: Zab.104:4. Hapo awali ilikuwa kauli kuhusu Mungu: 'Yeye afanyaye pepo kuwa malaika wake [yaani wajumbe], na miali ya moto kuwa watumishi wake [wahudumu]' (CT). Mwandishi wetu anageuza maana -- labda kufuatia mwandishi wa 2 Esdras 8:22, ambaye anafanya vivyo hivyo -- hivyo kwamba wanafanya kazi ya Mungu katika ulimwengu. watumishi."

Maoni ya Tyndale ya Agano Jipya: "Tafsiri ya Kiebrania [ya Zaburi 104:4] inaweza kuwa 'Mungu hufanya pepo wajumbe wake, na miali ya moto watumishi wake.' LXX, ambayo inafuatwa na mwandishi ina 'Yeye huwafanya malaika wake kuwa pepo, na watumishi wake kuwa miali ya moto.' Baadhi wamependekeza kwamba mara nyingi Mungu huwavisha malaika 'vazi la matukio ya kubadilika,' na kuwageuza, kuwa ni kama upepo na miali ya moto umuhimu wa utumishi wao, na hata jinsi utendakazi wake ulivyo mkamilifu, bado wao ni wajumbe na watumishi wa Mungu, kinyume chake, anasemwa na Baba si kama mjumbe bali kama Mungu, anayekalia kiti cha enzi cha milele, na kama Mwenye Enzi Kuu, anayetawala ufalme wake kwa haki.

AT Robertson, Word Pictures in the New Testament: "Luneman hushikilia kwamba Kiebrania hapa kimetafsiriwa kimakosa na humaanisha kwamba Mungu huzifanya pepo kuwa wajumbe wake (si malaika) na moto unaowaka watumishi wake. Hiyo yote ni kweli [kwamba yeye hufanya hivyo], lakini hiyo si maana ya kifungu hiki. Wahubiri pia nyakati fulani hufanana na dhoruba ya upepo au moto.

KUMBUKA: Katika tamathali ya usemi inayoitwa sitiari, ulinganisho haujasemwa na "kama" au "kama," lakini kama ukweli, kama katika kauli ya mshairi, "Upendo wangu ni waridi jekundu," au katika Waebrania 12:29, "Mungu wetu ni moto ulao." Kwa kweli, Robertson anawakilisha Waebrania 1:7 kama kauli ya sitiari.

Ufafanuzi wa Homiletic wa Mhubiri: "Nguvu ya kifungu hicho iko katika uwazi ambayo inawasilisha wazo la Aliye Juu Zaidi anayehudumiwa na malaika ambao 'kwa kasi yake ya amri,' bila kuchoka kama upepo, hila kama moto." (Kwa kweli, uwakilishi mwingine wa kifungu kama kitamathali.)

Agano la Kigiriki la Expositor: "Mwandishi [wa Waebrania] anaikubali tafsiri ya LXX [ya Zaburi 104:4] na inatimiza kusudi lake la kuonyesha kwamba tabia ya malaika ni huduma, na kwamba umbo na sura zao hutegemea mapenzi ya Mungu. Huu ndio ulikuwa mtazamo wa Kiyahudi wa sasa."

R. Milligan, Barua kwa Waebrania: "Lakini ni nini maana ya neno pneumata katika kifungu cha kwanza? Je, lamaanisha roho, kama vile katika Toleo letu la Kawaida [King James Version], au je, lamaanisha pepo, kama wengine walivyodai? Hilo lapasa kuamuliwa na upeo wa kifungu hicho, ambacho kwa wazi ni, si kushusha hadhi, bali ni kuinua Mwana akiwa juu zaidi, na kumtukua malaika ambaye bado yuko juu zaidi iwezekanavyo.

Kusema, basi, kwamba Mungu huwafanya malaika wake kuwa na nguvu kama pepo na tufani zisizozuilika, ingepatana vyema sana na mpango wa Mtume; na pia na upeo na ujenzi wa kifungu kinachofuata ambacho wahudumu wa Mungu wanalinganishwa, si tu na moto, bali na mwali wa moto. [na ilikuwa], kuna uwezekano mkubwa ingetolewa na anemo za Kigiriki, kama katika Kut.10:13, 19, n.k., na si kwa pneuma, maana ya sasa ambayo katika fasihi ya kitambo na takatifu, ni pumzi au roho. Yehova.

"Basi, zaidi sana, kupatana na muktadha na matumizi ya jumla ni neno roho kama linavyotolewa katika Toleo letu la Kiingereza. Katika Biblia nzima, neno roho mara nyingi husimama kinyume na neno mwili; la pili likitumiwa kwa njia ya mfano kwa chochote kilicho dhaifu, dhaifu, kilichoharibika, na kuharibika; na la kwanza, kwa namna sawa, kwa kile kilicho na nguvu, safi, na kisichoweza kuharibika, kwa hiyo hakuna malaika asiyeweza kuharibika. katika hesabu ya ndugu zake Waebrania kuliko kuwaita roho;

"Hili pia, linapatana vyema na historia ya akili hizi safi za kimbingu, kwa kadiri inavyotolewa katika Maandiko Matakatifu. Sikuzote wametumikia wakiwa wahudumu wa Mungu (leitourgoi), ambao mbele yao mara nyingi maadui wa Yehova wameyeyushwa kama nta au makapi mbele ya mwali wa moto. Hili lathibitishwa na kuonyeshwa kwa wingi na kuangamizwa kwa Sodoma 1-2 Mwa. mzaliwa wa kwanza wa Wamisri (Kut.xii,29,30) adhabu ya Waisraeli chini ya Daudi (2 Sam.xxiv.15-17);

Maneno ya Kuhitimisha:

Msomaji anaweza kuona kwamba Waebrania 1:7 inatoa tatizo la kutafsiri. Inawakilishwa katika tofauti kati ya maandiko ya New King James Version (pamoja na KJV ya zamani) na American Standard Version, na kwa usomaji mbadala katika pambizo zao. Kimsingi inahusiana, hata hivyo, ikiwa pneumata itafsiriwe kama "roho" au "pepo".

Ikitafsiriwa "upepo," basi "upepo" na "moto" zina uwezekano mkubwa wa kueleweka kwa njia ya sitiari, kulingana na idadi kubwa ya watoa maoni. Ikitafsiriwa "roho," kama na King James Versions, "moto" bado kuna uwezekano mkubwa wa kueleweka kwa njia ya sitiari.

Macknight na Milligan wanakubaliana, na zote mbili zinapatana na tafsiri ya maandishi ya King James na New King James. Lakini Milligan huchukua uchungu kubishana kwa kirefu kuunga mkono toleo hilo, na hufanya kile kwa mwandishi huyu kuwa kesi ya kushawishi.

Hilo lachangia maneno ya II, I, (c) katika muhtasari wake wa Waebrania kama ifuatavyo: "Mungu huwafanya malaika zake kuwa roho (si mwili), na watumishi wake (malaika) kuwa mwali wa moto (labda katika maana ya kwamba Mungu ni moto ulao, 12:29)" -- yaani, kwa njia ya sitiari.

Ulimwengu Ujao

Sura ya 2:5, 9

1. WAEBRANIA 2:5: "Kwa maana hakuutiisha ulimwengu ujao chini ya malaika, tunaonena habari zake."

Katika matoleo yetu ya kawaida ya Kiingereza ya Agano Jipya, kuna maneno manne tofauti yanayotafsiriwa "ulimwengu" (aion, umri, mara 38; ge, dunia, mara 1; kosmos, kwa kawaida inarejelea ulimwengu, mara 186; na oikoumene, ikimaanisha dunia inayokaliwa au inayokaliwa, mara 14). Mwisho ni neno la "ulimwengu" katika maandishi hapo juu. Inatokea katika Agano Jipya mara 15, iliyotafsiriwa kama "ulimwengu" katika Mt; 24:14; Lk.2:1; 4:5; Matendo 11:28; 17:6,31; 19:27; 24:5; Rum.10:18; Ebr. 1:6 (juu); 2:5; Ufu.3:10; 12:9; 16:14, na kutafsiriwa "dunia" katika Lk. 21:26.

Isipokuwa uwezekano wa "ulimwengu ujao" katika maandishi hapo juu, marejeo yote yanahusu dunia yetu ya sasa au, kwa njia ya kitamathali, wakaaji wake, kama inavyoweza kuonekana kwa kuchunguza kila kifungu. Lakini hakuna makubaliano kamili kati ya wafafanuzi kuhusu maana ya "ulimwengu ujao" (ten oikoumen ten mellousan, dunia inayokaliwa inayokuja, 2:5), ambayo si usemi sawa katika Kigiriki na "ulimwengu ujao" katika 6:5 (mellontos aionos, enzi inayokuja). Zingatia yafuatayo:

1. The Cambridge Bible Commentary: "ulimwengu ujao: ulimwengu wa mbinguni, ambao kwa maana fulani ndio mada ya barua nzima."

2. BW Johnson, People's New Testament with Notes: "Kihalisi, 'dunia inayokaliwa ya wakati ujao.' Enzi ya Kiyahudi iliitwa na Wayahudi 'ulimwengu wa sasa.' Kipindi kinachofuata kingekuwa ulimwengu ujao.' Rejea ni badala ya enzi za injili zijazo kuliko ulimwengu wa milele."

ANGALIZO BINAFSI: Kama hitimisho la Johnson ni sahihi au si sahihi, hoja anayoifikia si ya kuhitimisha. Inaweza au isiwe sahihi kwa kurejelea Mt.12:32, "wala katika ulimwengu huu, wala katika ule ujao" (oute en touto to aioni oute en mellonti), iliyotamkwa Kristo alipokuwa angali hai na kabla ya enzi ya Kiyahudi kwisha. Lakini katika Efe. 1:21, iliyoandikwa baada ya enzi ya Kiyahudi kwisha na enzi ya injili ilikuwa tayari imeifuata, "si katika ulimwengu huu tu, bali katika ule ujao pia" (ou monon en to aioni touto alla kai en to mellonti), kwa wazi haimaanishi tu katika kipindi cha sasa cha Kikristo duniani bali pia katika enzi ya milele itakayofuata.

Na Yesu mwenyewe (Mk. 10:30; Lk. 18:30), kabla ya enzi ya Kiyahudi kwisha, aliwaahidi mitume wake baraka fulani "sasa katika wakati huu. . . na katika ulimwengu ujao uzima wa milele" (nun en to kairo ... njoo.

Zaidi ya hayo, katika Lk.20:34-36 Yesu alisema: "Wana wa ulimwengu huu (ainos touto, wakati huu) huoa na kuolewa; Kwa wazi hii haina marejeleo ya zama za Kiyahudi kama "ulimwengu huu" na kipindi cha Ukristo duniani kama "ulimwengu huo."

Kwa hivyo inaweza kuonekana kuwa hitimisho la Johnson, liwe sahihi au la, haliungwi mkono vya kutosha na msingi wake.)

3. Thomas Hewitt, Ufafanuzi wa Tyndale: "Baadhi wameelewa ulimwengu ujao, yeye oikoumene he mellousa, kuwa na maana sawa na katika mstari, 'Walakini sisi, kulingana na ahadi yake, tunatazamia mbingu mpya na nchi mpya, ambayo haki hukaa ndani yake' (2 Pet.3:13). Katika 6:5 usemi unatokea tena, lakini badala ya neno "inionhauumene" limetumika zaidi duniani. pengine hubeba upana wa maana sawa na 'mwisho wa siku hizi' (1:2 , RV) Maneno kama hayo yana

maana nyingi, yakikumbatia utendaji mzima wa kimungu wa kuleta wokovu wa mwanadamu Calvin asema kwamba 'ulimwengu ujao si ule tunaotumainia baada ya ufufuo, bali ule ulioanza mwanzoni mwa Ufalme wa Kristo, lakini bila shaka utakuwa na utimizo wake kamili. Maana yoyote inayotumika kwa maneno haya hayawekwi chini ya malaika, inasema tu kwamba utaratibu mpya hautatiishwa wakati huo bali kwa Kristo, Mwana wa Adamu.

4. James Macknight, Nyaraka za Kitume: "Kipindi cha injili kinaitwa ainos milloutos, wakati ujao, Ebr.6:5, lakini kamwe oikoumene millousan, ulimwengu unaokaliwa ujao. Maneno, nisipokosea, yanaashiria nchi ya mbinguni iliyoahidiwa kwa Ibrahimu na uzao wake wa kiroho. Kwa hiyo, mahali popote, kama kawaida, kama oikoumene. ya usemi, inaashiria wakaaji wa ulimwengu, neno oikoumene millousan linaweza kumaanisha vizuri sana wakaaji wa ulimwengu ujao, unaoitwa [katika] Ebr.1:14 'Wale watakaourithi wokovu.'

5. Robert Milligan, Waraka kwa Waebrania: "Ulimwengu ujao (he oikoumene he mellousa) unamaanisha, si enzi inayokuja (ho aion ho mellon) kama katika Mt.12:39, n.k., bali ulimwengu unaokaliwa chini ya utawala na serikali ya Masihi (sura ya 1:6). Ni ulimwengu ambao tunaishi sasa; na ambao utakuwa umesafishwa kutoka kwa dhambi, utakapokuwa umesafishwa, na kuokolewa kutoka kwa dhambi. itaishi milele kwa mwanadamu, iliumbwa kwanza (Mwa.1:28-31);

UCHUNGUZI WA BINAFSI: Maelezo ya Milligan yanaifanya dunia inayokaliwa kukumbatia ulimwengu wa sasa na ujao (zama) chini ya utawala wa Masihi, na inaonekana kuwa na mengi ya kuipongeza.

Wakati utakuja ambapo mbingu ya kwanza na dunia ya kwanza (dunia pamoja na anga inayoizunguka iitwayo mbingu, ambayo pia inaitwa mbingu) zitapita lakini mahali pake patakuwa na mbingu mpya na dunia mpya kama uendelezo, ambamo haki hukaa (2 Pet.3:12-13; Ufu.20:11; 21:1-2), pamoja na mji, Yerusalemu mpya, ukishuka kutoka mbinguni (10-12) kutoka kwa Mungu (10-12). ambao majina yao yameandikwa katika kitabu cha uzima cha Mwana-Kondoo (Ufu.21:24-27).

Zaidi ya hayo, tangu ufufuo wake na kupaa kwake Kristo amekuwa na mamlaka yote mbinguni na duniani (Mt.28:19), na atatawala katika yote mawili mpaka adui wote watakapowekwa chini ya miguu yake (Mdo. 2:33-35), ambayo ya mwisho itakuwa kifo, na juu ya uharibifu wake (ona Ufu.20:13-14) na mwisho wa dunia ya sasa, atamkabidhi Baba (2 Kor.5-2) chini ya ufalme wake (2 Kor. -- ni dhahiri, hata hivyo, ingawa yuko chini, anatawala pamoja milele na milele (ona Ebr.1:8; Isa.9:6-7; Dan. 2:44; Ufu.22:1-5). Kumbuka: Je, inapaswa kusesitizwa kwamba vifungu vitatu vya kwanza vya vifungu hivi si lazima vikumbatie umilele, kwa hakika Ufu.22:1-5 hufanya hivyo, wakati ambapo kutakuwa na "kiti cha enzi cha Mungu na cha Mwana-Kondoo" -- katika "Yerusalemu wa mbinguni" (Ebr.12:22) kuja kwenye "dunia mpya" (Ufu. -2, 1: 21: 20)

II. WAEBRANIA 2:9: "(a) Lakini twamwona yeye aliyefanywa mdogo punde kuliko malaika, Yesu, (b) kwa ajili ya mateso ya mauti amevikwa taji ya utukufu na heshima, ili kwa neema ya Mungu aionje mauti kwa ajili ya kila mtu."

Vile (kutoka kwa ASV) viko karibu na utoaji halisi wa asilia iwezekanavyo, na ili kuwakilisha na kuangazia asilia kisarufi tumetambulisha viambajengo vyake vitatu vikubwa kwa (a), (b), na (c) na kuvitenganisha kwa vistari.

Hiyo inadhihirisha kuwa (b) na (c) zinahusiana sawa na (a), na kwamba (b) au (c) zinaweza kuachwa bila kufanya vurugu kwa muundo wa kisarufi wa sentensi. Bado kufanya hivyo hakutasema kwamba mwandishi alitaka kuvutia. Vile vile inakuwa dhahiri kwamba (b) inahusiana kwa karibu zaidi na hekima ya kufikirika na mst.8 iliyotangulia, na (c) kwa ukaribu zaidi na yafuatayo mst.10-18; na hii inawezekana inachangia mpangilio wa kutajwa kinyume na mpangilio wa kutokea.

Tafsiri mbalimbali zimejaribu kuboresha mawasiliano ya fikra kwa kufafanua, baadhi kwa kiwango kikubwa kuliko nyingine -- lakini si bila kutia ukungu kwa kiasi fulani miunganisho sahihi ya mawazo ambayo tumetoka kutaja. Mifano ifuatayo inatolewa, na viwango vinavyoongezeka vya ufafanuzi, na msomaji atahukumu ikiwa wanawasilisha uboreshaji wa jumla kwake, na ni kiasi gani.

NIV: "lakini twamwona Yesu, aliyefanywa mdogo punde kuliko malaika, sasa amevikwa taji ya utukufu na heshima kwa sababu alikabiliwa na mauti, ili kwa neema ya Mungu aionje mauti kwa ajili ya kila mtu."

NAB: "Lakini twamwona Yesu akiwa amevikwa taji ya utukufu na heshima kwa sababu aliteseka kifo: Yesu, ambaye alifanywa chini muda kidogo kuliko malaika, ili kwa neema ya Mungu aionje kifo kwa ajili ya watu wote."

Barclay: "Tunachoona ni Yesu. Kwa muda mfupi alifanywa chini zaidi kuliko malaika. Lakini sasa tunamwona amevikwa taji ya utukufu na heshima, kwa sababu ya kifo alichoteseka, kwa maana lilikuwa kusudi la neema ya Mungu kwamba Yesu apate kifo kwa ajili ya wote."

Phillips: "Tunachoona hasa ni Yesu, baada ya kufanywa kuwa duni kwa malaika kwa muda (na hivyo chini ya uchungu na kifo), ili kwamba, kwa neema ya Mungu, aonje kifo kwa ajili ya kila mtu, ambaye sasa amevikwa taji ya utukufu na heshima." (Phillips hufanya kazi nzuri ya kupanga upya kulingana na mpangilio wa kutokea, lakini kwa kufanya hivyo hutia ukungu miunganisho sahihi ya mawazo iliyotajwa hapo juu.)

Neno ... Kugawanya Nafsi & Roho

Sura ya 4:12-13

Andiko (ASV): "12. Maana Neno la Mungu li hai, tena lina nguvu, tena lina ukali kuliko upanga uwao wote ukatao kuwili, tena lachoma hata kuzigawanya nafsi na roho, na viungo na mafuta yaliyomo ndani yake, tena li jepesi kuyatambua mawazo na makusudi ya moyo. 13. Wala hakuna kiumbe kisichokuwa wazi machoni pake;

Mistari hii ni kilele cha himizo la haraka kwa Wakristo, chini ya Kristo, kutofanya kosa ambalo Israeli walifanya chini ya Musa, na kwa kutotii neno la Mungu walipoteza matarajio na ahadi ya kuingia Kanaani pamoja na pumziko lake kutoka kwa utumwa wa Misri na ugumu wa safari yao

ya jangwani, ambayo ilikuwa ni mfano wa mapumziko katika Sabato ya Mungu ya juma lililopewa watoto waaminifu wa Mungu wa mbinguni. Israeli wa kimwili pia walikuwa mfano.

Mstari wa 12 unashughulika na ushawishi wa neno la Mungu chini ya uelekeo wa mioyo yetu ikiwa tutaruhusu ufikiaji na utendaji ufaao. Mstari wa 13 unaelezea kazi inayolinganishwa na lengo la sehemu ya Mungu mwenyewe kwa kurejelea sisi wenyewe - ambayo inapaswa kuwa motisha yenye nguvu ya kuruhusu neno lake kutawala maishani mwetu.

1. "Neno la Mungu." Hapa kishazi kinarejelea neno la Mungu kama lilivyonenwa kupitia manabii (1:1). Malaika (2:2), na Mwana wake (1:2; 2:3), na si kwa Kristo kama Neno aliyefanyika mwili, kama vile Ufu.19:13 (rej. Yn.1:1,14; 2: Yno.1). Lakini neno la utangulizi "kwa" lafanya matumizi yake hususa yahusike na "Raha ya Sabato kwa ajili ya watu wa Mungu" (4:4), na hasa kuhusu ni nani awezaye au asiingie humo, kama ilivyonenwa kupitia Musa (3:5) na Daudi (4:7) na hapa kupitia msemaji wa Kristo aliyepuliziwa, mwandikaji wa Waraka kwa Waebrania (3:7-10), alizungumza vema juu ya wengine (3:7 - 4:1). 4:1-2, 11).

2. "Kuishi, na kufanya kazi." Yaani, neno la Mungu linatumika na linafunga na linafanya kazi -- kama vile leo chini na kwa njia ya Kristo kama ilivyokuwa nyakati zilizopita - na katika mambo mengine hata zaidi (ona 2:1-4; 10:26-31).

Kristo ndiye mpatanishi wa agano lililo bora zaidi, lenye ahadi zilizo bora kuliko agano la kale na Israeli wa kimwili, ambalo Musa alikuwa mpatanishi wake (8:6). Ingawa Mungu aliwapa Israeli wa kimwili siku ya saba, siku yake ya pumziko kutoka kwa uumbaji, kama Sabato ya kila juma, ilikuwa ni "kivuli" cha jambo lililo bora zaidi ambalo lingekuja kupitia Kristo (Kol.2:16; taz. Ebr.8:4-5; 9:11; 10:1).

Sabato ya kila juma haiwafungi Wakristo -- kwa sababu agano lililohitaji kuadhimishwa kwake lilibatilishwa wakati wa kifo cha Kristo ("Anaondoa la kwanza, ili alisimamishe la pili," 10:9), na utunzaji wa Sabato ya kila juma haukuamriwa chini ya agano jipya lililopatanishwa na Kristo.

Kama ilivyosemwa tayari, kilikuwa "kivuli" cha jambo lililo bora zaidi kuja kupitia Kristo—kivuli cha pumziko la Sabato ambalo linabaki kwa watu wa Mungu (4:6)—pumziko bora zaidi kwa waaminifu wa Israeli wa kimwili wa nyakati zilizopita na vilevile wa Israeli wa kiroho wa siku hizi za mwisho. Itaingiwa tutakapopumzika kutoka kwa kazi zetu duniani kama vile Mungu alipumzika kutoka kwa kazi yake ya kuumba mbingu na dunia na wakazi wake (Ebr. 4:9-11; taz. Ufu.14:13).

Na ni kwa ajili ya wale "watiifu" kwa neno la Mungu "hai, na linalofanya kazi" la vipindi vyote vya kidunia, lakini si kwa "wasiotii wakati wowote."

3. "Nkali kuliko upanga wowote ukatao kuwili" -- aina inayopenya zaidi. Katika Efe. 6:17, neno la Mungu linaitwa "upanga wa Roho," unaotumiwa katika vita vya kiroho. Neno la Mungu linafikiriwa hapa, hata hivyo, kuhusiana na uwezo wake wa kupenya na kufichua utu wa ndani wa kila mtu.

4. "huchoma hata kuzigawanya nafsi na roho, na viungo na mafuta yaliyomo ndani yake."

"Nafsi" na "roho" mara nyingi hutumiwa kwa kubadilishana "mtu wa ndani" dhidi ya "mtu wa nje" (2 Kor.4:16). Lakini zinapotofautishwa kutoka kwa kila mmoja wao, "nafsi" (psuch) inarejelea uhuishaji wa mwili ambao mwanadamu ana sawa na uumbaji wa wanyama, na "roho" (pneuma) inarejelea ile sehemu ya mwanadamu iliyumbwa kwa mfano wa Mungu, ambayo humfanya mwanadamu kuwa sawa na Mungu kwa njia ambayo wanyama sio.

"Viungo" ni sehemu nyingi ambapo mifupa huunganishwa na kuunganishwa pamoja ili kuwezesha harakati kuhusiana na kila mmoja. Na neno "uboho" lilitumiwa kwa njia ya kitamathali ya kina cha nafsi, kama na Euripides katika karne ya 5 KK, katika Hippolytus 225, "kutengeneza urafiki wa wastani, na si kwa uboho wa moyo" (Vincent, Word Studies in the New Testament).

Kwa hiyo, kishazi kilicho hapo juu ni usemi wa kitamathali wa undani wa mtu wa ndani, uliopenyezwa na neno la Mungu na sehemu zake zikiwa wazi kama ilivyokuwa, kwa ajili ya kujichunguza -- si kwamba unatenganisha "nafsi" na "roho" au "viungo" kutoka kwa "uboho" -- lakini kwamba unapenya hadi "kugawanya" kwa sehemu hizi zote kwa njia ya mfano.

5. "Wepesi kuyatambua mawazo na makusudi ya moyo." Hili zaidi na zaidi linaonyesha na kufafanua yaliyotangulia, isipokuwa kwamba "haraka kupambanua" haionekani kufanya uadilifu kwa kivumishi cha maneno, kritikos, katika maandishi ya Kiyunani, ambayo ina maana ya ujuzi au uwezo katika kupambanua au kuhukumu. (Neno letu la Kiingereza "critic" linatokana na hilo.)

"Neno hubeba wazo la kugawanya. Kutoka krinein hadi kugawa au kutenganisha, ambayo inaendana na maana ya hakimu, maana ya kawaida katika Agano Jipya, hukumu inayohusisha kupepete na kuchambua ushahidi. Katika kritikos mawazo ya ubaguzi na hukumu yamechanganywa." (Vincent, Word Studies.) Kwa kupata utendakazi ufaao ndani ya moyo wa mwanadamu, neno la Mungu huweka wazi kwa mtu binafsi tabia si tu ya mwenendo wake bali pia ya "mawazo na makusudio ya moyo"—moyo wake mwenyewe.

"Kwa kuongezea, hii (kai), utendaji wa ndani wa neno hupata mshirika wake katika uchunguzi wa kuuliza, usioepukika wa Mungu mwenyewe ambaye tunapaswa kufanya naye" (Marcus Dodds, katika ufafanuzi wake juu ya "Waebrania" katika The Expositor's Greek Testament). Ukweli huo wa ziada umeelezwa katika aya inayofuata, kama ifuatavyo:

6. "13. Wala hakuna kiumbe kisichokuwa wazi mbele zake: BALI VITU VYOTE VIKO UCHI NA VMewekwa WAZI MBELE YA MACHO YAKE AMBAYE TUNAPASWA KUFANYA KWAKE" -- au ambaye inatupasa kutoa hesabu kwake.

Kwa hiyo, kati ya mambo mengine yote, Mungu anajua hata miitikio na mitazamo yetu ya ndani kuelekea NENO lake, hata ikiwa tutafanikiwa kuwaficha watu wengi au wanadamu wenzetu wote. Na hii inapaswa kuwa ni motisha ya NGUVU zaidi kwa kuiruhusu kwa FURAHA kushikilia NJIA KAMILI katika maisha yetu, ili tusipoteze taraja la pumziko la Sabato lililoahidiwa kwa watoto wote WATIIFU wa Mungu baada ya kazi na maisha yetu duniani kwisha.

Mafundisho ya Ubatizo

“Kubatizwa kwa Ajili ya Wafu” Sura ya 6:2

Hii ni kujadili swali lililoulizwa iwapo Sura ya 6:2 ilikusudiwa kujumuisha “kubatizwa kwa ajili ya wafu” (1Kor.15:29). Ingawa inaweza kuwa haikukusudiwa kwa kusudi hilo, haifai sisi kulijadili hilo kuhusiana nalo.

Kwa sababu mst.30 inatanguliza hoja nyingine ya aina ile ile (ambayo inaendelea hadi mst.32), au sivyo, kama inavyofikiwa na wengine, inaweza hata kuwa sehemu ya hoja sawa, tutatoa zote mbili pamoja, ingawa tunaelekeza mawazo yetu mengi kwenye mst.29.

Maandiko ya Maandiko (ASV)

29 Kama sivyo, wale wanaobatizwa kwa ajili ya wafu watafanya nini? Ikiwa wafu hawafufuliwi kamwe, kwa nini basi wanabatizwa kwa ajili yao? 30 Kwa nini sisi pia tunakuwa hatarini kila saa?

Hii ndiyo inayoitwa hoja ad hominem -- yaani, kwa mtu -- kufichua, katika kesi hii, kutofautiana kati ya mazoezi na ukweli ikiwa hakuna ufufuo wa wafu.

Inaweka wazi (1) kwamba baadhi ya watu mahali fulani, kama si katika Korintho (ambapo karibu ingepaswa kuwa ili hoja ya ad hominem iwe na matokeo dhidi ya makosa huko), walikuwa "wanabatizwa kwa ajili ya wafu," vyovyote vile; (2) kwamba mwandishi alichukua kwa urahisi kwamba wasomaji wake walikuwa wanafahamu ukweli huo; pia (3) kwamba haikuwa mazoezi ya jumla, kwa wale waliohusika nayo waliteuliwa kama "wao", ambayo inaonekana pia kuwatenga mwandishi. Bado (4) hakuna lawama yoyote inayoonyeshwa, ambayo inaonekana kuwa ya ajabu kidogo kama ilikuwa ni makosa, na hasa ikiwa kulikuwa na kesi zake huko Korintho kwa kuwa kusudi la jumla la Waraka lilikuwa kusahihisha kupotoka kwa maadili, kiroho, na mafundisho katika kanisa huko.

Ingawa wasomaji wa awali wa Paulo wangeelewa mpangilio wa kihistoria wa hoja yake bila maelezo yoyote zaidi kwa upande wake, sisi leo hatuna faida hiyo. Na ukosefu wake, pamoja na kubadilika kwa neno lililotafsiriwa "kwa" katika usemi "kwa wafu," kumezua nadharia zisizo na mwisho (kati ya 30 na 40), zingine ni za uwongo wazi, zingine ambazo zinaweza kutegemewa zaidi, lakini hakuna ya kuhitimisha au ya kuamua kabisa.

Kwa hivyo lililo bora zaidi tunaweza kufanya linaonekana kuwa (1) kuona yale yanayofaa zaidi kwa kufikiria kwetu, pamoja na maoni yoyote yanayoonekana kuwa ya mpangilio, na vivyo hivyo (2) kuelekeza uangalifu kwenye matumizi ya neno la Kigiriki huper, linalotafsiriwa pia hyper, na kutafsiriwa "kwa" katika usemi "kubatizwa kwa ajili ya wafu" - ambayo tutafanya kwa utaratibu wa kinyume.

Katika maana yake halisi huper maana yake juu au juu au zaidi. Lakini katika Agano Jipya, na vile vile katika LXX, inatokea tu katika maana zisizo halisi.

Huperkatika Agano Jipya

Huperina matukio 160 katika Agano Jipya. Katika 134 ya haya hutokea kwa maneno katika kesi ya jeni, ikiwa ni pamoja na maandishi yetu; na katika 104 imetafsiriwa "kwa" katika KJV; katika 12, "ya"; katika 8, 'kwa ajili ya' (ya mtu); katika 3, "kwa niaba ya (mtu); katika 2, "badala ya

(mtu)"; katika 5, aina mbalimbali -- moja ya yafuatayo: "kwa sehemu (ya mtu) (Mk.9:40); "kuhusu" (Rum.9:27); "kuelekea" (2Kor.7:7); "kwa niaba ya" (Flp. 1:29a); "kwa" (2 Thes.2:1).

Huperna kesi ya mashtaka hutokea mara 20, kutafsiriwa "juu" mara 12; "zaidi ya," mara 3; "kuliko," mara 2; "zaidi," mara moja (2 Kor.8:3); "kwa" mara moja (2 Kor.12:13); "juu," mara moja (Efe.1:22).

Hyperkama kielezi hutokea mara 6, iliyotafsiriwa "mkuu sana" mara 2; "zaidi," mara moja (2 Kor.11:23); "zilizidi sana," mara moja (Efe.3:20b); "kuzidi," mara moja (1 Thes.3:10); "sana sana," mara moja (1 Thes.5:13).

Huperna ngeli, kama inavyofafanuliwa na Arndt & Gingrich, Greek-English Lexicon of the New Testament na Other Early Christian Literature: (a). kwa, kwa niaba ya, kwa ajili ya mtu au kitu fulani: (b). Kwa asili ya kitu, ili kufanya chochote kinachozingatiwa kwa ajili yake; (c). Mahali pa, badala ya, kwa jina la. (Wakati mwingine hii inaungana na kwa niaba ya, kwa ajili ya.); (d). Kuashiria SABABU INAYOSUKUA au SABABU,* kwa sababu ya, kwa ajili ya, kwa; (e). juu na zaidi inawezekana katika huper tes eudokias (Flp.2:13); (f). Kuhusu, kuhusu (kuhusu sawa na peri, na mara nyingi kubadilishana katika MSS).

Huperpamoja na anayeshtaki: kwa maana ya kufaulu, kupita, juu na juu, zaidi, zaidi ya.

Hyperkama kielezi: zaidi (2Kor.11:23). (Angalia tafsiri hapo juu.)

* Thayer vivyo hivyo: "4. Ya SABABU YA KUSHUKUZA au KUSINGA; kwa sababu ya, kwa ajili ya, mtu au kitu chochote."

Ufafanuzi Uliochaguliwa

1. Ubatizo wa Mwakili kwa Niaba ya Wafu. "Ufafanuzi pekee unaokubalika ni kwamba kulikuwako miongoni mwa baadhi ya Wakristo wa Korintho zoea la kumbatiza Mkristo aliye hai badala ya mwongofu fulani ambaye alikuwa amekufa kabla ya sakramenti hiyo kutolewa kwake. Mazoea kama haya yalikuwepo miongoni mwa Wamarcioni katika karne ya pili [Marcion alisitawi yapata mwaka 144 BK], na bado hapo awali miongoni mwa dhehebu la Centhus liitwalo Cernthus 1 AD. kwa hakika ilikuwa ni kwamba manufaa yoyote yanayotokana na ubatizo yangeweza kupatikana kwa ajili ya Mkristo aliyekufa [aliyekufa 407 BK] anatoa maelezo yafuatayo juu yake: -- 'Baada ya katekesi (yaani, aliyetayarishwa kwa ubatizo, lakini bila kubatizwa) amekufa, walimficha mtu aliye hai chini ya kitanda cha mtu aliyekufa; jibu, mwingine akajibu badala yake, na hivyo wakabatiza "hai kwa ajili ya wafu." Je, Mtakatifu Paulo, kwa kile anasema hapa, Yeye si kwa makini kujitenga na Wakorintho, ambao yeye mwenyewe anazungumza, kutoka kwa wale ambao walichukua mila ya kwanza au ya pili ni uthibitisho kwamba, na kutokuamini ufufuo, wajikane wenyewe desturi hii ilizuka miongoni mwa waongofu wa Kiyahudi, ambao walikuwa wamezoea kitu kama hicho katika imani yao wenyewe, ikiwa Myahudi alikufa bila kutakaswa kutokana na unajisi fulani wa kiibada, mtu fulani aliye hai alikuwa na udhu uliohitajika, na wafu walihesabiwa kuwa safi. (Maoni ya Ellicott kuhusu Biblia nzima, mwishoni mwa karne ya 19 BK)

"Kama wafu hawafufuki kamwe, watafanya nini wale wanaobatizwa kwa ajili ya wafu?" (Mst.29) -- swali ambalo bila shaka Wakorintho walihisi nguvu kamili, lakini ambalo linatupotezea kwa sababu hatujui maana yake.

“Maana ya wazi ya maneno hayo, hata hivyo, inaonekana kuelekeza kwenye ubatizo wa kidhahiri, ambapo rafiki aliye hai alipokea ubatizo kama mwakilishi wa mtu aliyekufa bila kubatizwa. au hata maisha ya kati, yalipitishwa, ili kwamba idadi kubwa ya dhambi iweze kuoshwa katika ubatizo, au kwamba wachache wangeweza kuchafua roho baada yake, wakati mwingine, mahesabu yasiyo sahihi yalitokea, na kifo cha ghafla kilitarajia ubatizo uliocheleweshwa kwa muda mrefu. (W. Robertson Nicoll, ed., The Expositor's Bible, mapema karne ya 20 BK)

KUMBUKA: Ijapokuwa inakubalika, dhana kubwa inahusika katika manukuu hapo juu. Hasa haijulikani ikiwa baadaye ilikua kutoka kwa maandishi yake, kama inavyoaminika na wengi. Unyumbulifu wa neno "kwa" (huper) hauwekei mipaka uwezekano wa kiisimu au uwezekano wa ubatizo wa wakala.

2. Ubatizo wa Waongofu Wanaoishi Kuunganishwa na Kristo. "Wengine wanaelewa juu ya Mwokozi wetu mwenyewe. Kwa nini watu wanabatizwa kwa jina la Mwokozi aliyekufa, Mwokozi anayebaki kati ya wafu, ikiwa wafu hawafufuki? Lakini, naamini, ni mfano wa umoja kabisa kwa hoi nekroni kumaanisha zaidi ya mtu mmoja aliyekufa; ni ishara ambayo maneno hayana mahali pengine popote." (Maoni ya Matthew Henry, nusu ya kwanza ya karne ya 18 BK)

KUMBUKA: Kifungu kilichotangulia, kinachorejelewa na Mathayo Henry na kutafsiriwa "wafu," ni wingi, si umoja, katika maandishi ya Kigiriki, ambayo anasema inafanya uwezekano mkubwa wa kumrejelea Kristo -- na kwa hakika hivyo.

3. Ubatizo wa Waongofu Walio Hai ili Kuunganishwa na Kristo na Wafu Wakristo. "Ikiwa wafu hawafufuliwi, kwa nini basi waongofu hawa wanazikwa katika ubatizo kwa sababu yao, au kwa nia yao? Rum.6:3-11 inaifanya maana ya Paulo katika kifungu hiki kuwa wazi kabisa. Wafu ni tabaka la ambao Kristo ndiye kichwa na malimbuko kwa ufufuo. Kwa ubatizo tunajiunganisha kwa njia ya mfano na kundi hilo, na hivyo na Kristo, na tunafanya hivi kwa sababu ya nguvu ya kufufuliwa na Kristo, na tunafanya hivi kwa sababu ya uweza wa tumaini la Kristo. (Warumi 6:5). muungano wa waongofu na wafu na kumzika Kristo kama kichwa chao na malimbuko kwa uzima - wanakosa kujua jinsi ya kutafsiri maneno ya mtume, na kwa kukata tamaa wanadai kwamba Wakristo walikuwa na mazoea ya kubatizwa kwa upendeleo kwa marafiki zao ambao walikufa bila kubatizwa muda mrefu baada ya Paulo kuandika, kutokuelewana sawa kwa kifungu hiki kulifanya wafuasi wa Ubatizo wa Marcion wazidi kuwa mbaya Maneno ya Paulo, badala ya maneno yake kutangazwa na mazoezi.” (McGarvey na Pendleton, Wathesalonike, Wakorintho, Wagalatia, na Warumi, ilichapishwa 1916 lakini iliandikwa kupitia Warumi 8 kabla ya Julai 16, 1908.

KUMBUKA: Rum.6:3-11 inazungumza juu ya kuwa kwetu katika ubatizo "kuunganishwa na (Kristo) katika mfano wa kifo chake" na "tutakuwa katika mfano wa kufufuka kwake." Lakini haiwataji Wakristo waliokufa, ambao wangekuwa "wao" au "wao" (mtu wa tatu) -- tu "sisi" au "wetu" (mtu wa kwanza, kuwakumbatia wote "waliobatizwa katika Kristo") na "yeye," "wake," au

"Kristo" (nafsi ya tatu, si wafu pia ambao wako ndani ya Kristo --ambao hatuunga mkono uhusiano sawa kabisa na ule unaojadiliwa katika Warumi). Hali ikiwa hivyo, ni vigumu kuona jinsi kifungu cha Kirumi kinavyoweka "dhahiri sana" maana ya "kubatizwa kwa ajili ya wafu" katika 1Kor.15:29-30, ambapo Paulo anazungumza kuhusu "sisi" (yeye mwenyewe na wengine katika kundi lake) kuwa wametofautishwa na "wao" wa aina nyingine (ambao "wamebatizwa kwa ajili ya wafu"). Kwa hivyo anaonekana kujifanya kuwa "amebatizwa kwa ajili ya wafu" kwa maana ya kifungu cha mwisho, ambapo, kulingana na McGarvey na Pendleton, alibatizwa hivyo - kupingana kwa gorofa.

4. Ubatizo wa Waongofu kwa Maoni ya Ufufuo wa Wafu. "Wafafanuzi wa Kiyunani waliichukulia kuwa juu ya wafu (huper kwa maana ya peri mara nyingi kama katika 2 Kor.1:6) kwani ubatizo ni kuzikwa na ufufuo (Rum.6:2-6)." (Robertson, Maneno ya Picha katika Agano Jipya, 1931.)

"Wafafanuzi wa Kigiriki waliona maneno ya wafu kuwa ni sawa na ufufuo wa wafu, na ubatizo kuwa udhihirisho wa imani katika fundisho la ufufuo." (Vincent, Mafunzo ya Neno katika Agano Jipya, 1890.)

KUMBUKA: Ikiwa kwa "wafu" Paulo alimaanisha "ufufuo wa wafu," kwa nini anaonekana kujitenga na wale wanaoamini hivyo - akisema "watafanya nini" wale wanaobatizwa kwa ajili ya wafu?" badala ya "tufanye nini?"

5. Ubatizo wa Waongofu kwa Tumaini la Ufufuo wa Wafu. "Kusudi, upeo, na uhusiano vitakubali maana moja tu - Ikiwa wafu hawafufuki, watafanya nini wale wanaobatizwa kwa tumaini la ufufuo? ...

"Kwa sababu ya kufa kwao, wanabatizwa ili wapate hali njema baada ya kifo. Ikiwa hawajafufuliwa kutoka kwa wafu, kwa nini wanabatizwa ili wastahili ufufuo?"

"[Hakuna shaka kwamba dokezo hilo ni kwa tendo fulani lililofanywa kwa kutazamia manufaa ya wakati ujao kwa ajili yao wenyewe (sisitizo limeongezwa), ambalo lingepotea ikiwa wafu hawakufufuka. Na maoni yanayotolewa hapa yanapatana na hoja hiyo na yanakubaliana na muktadha huo. Kuona kimbele kwamba imani ingewagharimu hasara ya vitu vyote, labda ya uhai wenyewe, si watu wachache, katika kubatizwa, walifanya hivyo, karibu tukisema kwamba tunaishi kwa ajili ya kifo cha Yesu. (2 Kor.4:11

KUMBUKA: Hii inakaribiana na Na.4 hapo juu, lakini wafafanuzi wa hivi majuzi zaidi. Aya mbili za kwanza ni za David Lipscomb, na aya kwenye mabano ni ya JW Shepherd. Ingawa kile ambacho Lipscomb husema kinafafanua ipasavyo waongofu wote wenye kufikiri, na kile anachosema Mchungaji kinafafanua zaidi, na bila shaka ni hivyo ipasavyo, kati ya walio wengi ikiwa si wote walioongoka wanaofahamu kuhatarisha maisha yao kwa kubatizwa katika Kristo, hilo ndani lenyewe si uthibitisho wa kuwa maana ya Paulo. Na haionekani kuwa hivyo, kwa kuwa anaonekana kujitenga na wale aliokuwa akiwawazia na alikuwa akiwaeleza.

6. Ubatizo wa Wahubiri Wapya Kuchukua Nafasi ya Wakristo Waliouawa Hivi Karibuni. "La sivyo, kama [ufufuo wa wafu] haukuwa hivyo, wangepanya nini wale ambao wamebatizwa katika ishara ya kuikumbatia imani ya Kikristo katika chumba cha wafu, ambao ndio kwanza

wameanguka katika kazi ya Kristo, lakini bado wanaungwa mkono na mfuatano wa waongofu wapya, ambao mara moja wanajitoa kuchukua nafasi zao, kama safu ya askari wanaotangulia kupigana kwenye chumba cha wenzao, kama nimekuwa wapinzani wao, ni nani mbele yao? wafu hawafufuki hata kidogo, kwa nini hata hivyo wanabatizwa katika chumba cha wafu, wakiwa tayari kwa moyo mkunjufu, katika hatari ya maisha yao, kuweka kazi ya Yesu ulimwenguni pote? tuzo za kidunia kutarajia?" (Philip Doddridge, The Family Expositor, Toleo la 15, 1845.)

KUMBUKA: Neno huper lingeweza kujitolea kwa tafsiri hii, kiisimu. Lakini hatuna uthibitisho wa muktadha wa kihistoria wa kuunga mkono kama vile hoja ya ad hominem katika Korintho wakati au kabla ya wakati wa 1 Wakorintho, au popote pengine kwa kiwango kikubwa hivyo hadi baadaye, ilipokuja kusemwa kwamba damu ya wafia imani ilikuwa "mbegu ya ufalme."

Paulo, hata hivyo, anatoa hoja ya ad hominem akijirejelea kama ilivyotajwa hapo juu -- lakini inaonekana si kwa kusudi akijijumuisha yeye mwenyewe miongoni mwa wale aliwataja kama "kubatizwa kwa ajili ya wafu," kama inavyoonekana kudokezwa hapo juu -- kwa kuwa aliwataja kama "wao" badala ya "sisi."

Walakini, kwa sababu ya asili ya utume wake, yeye mwenyewe alikuwa katika hatari ya kifo kila siku. Baadaye, katika 2 Kor.1:8-11, na tena katika 11:23-33, anaeleza hatari na mateso yake. Kitabu cha Matendo pia kinaeleza mengi ya mambo hayo (9:22-25, 28-30); 14:19-20; 19:23-41; 21:27-36) -- na mauaji halisi ya Stefano (7:54-60) na ya mtume Yakobo (12:1-2) -- lakini hakuna mauaji yaliyoenea hadi sasa, na hakuna hata moja iliyoandikwa kwa Korintho.

7. Ubatizo kwa Sababu ya Watu Hawaishi Tena. "Paulo anarejelea badala ya mtu wa kawaida sana, kwa kweli uzoefu wa kawaida, kwamba kifo cha Wakristo huongoza kwenye uongofu wa waokokaji, ambao katika tukio la kwanza 'kwa ajili ya wafu' (wafu wapendwa), na kwa matumaini ya kuunganishwa tena, wanamgeukia Kristo - kwa mfano, wakati mama anayekufa anashinda mwanawe kwa wito, 'Tukutane mbinguni!' Rufaa kama hizo, na matokeo yake ya mara kwa mara, yanatoa uthibitisho wenye nguvu na wenye kugusa moyo wa imani katika ufufuo, ambayo inaweza kuwa imependekeza kwamba marejeo haya ni "waliobatizwa kwa ajili ya wafu," kwa kuwa Ubatizo huweka muhuri wa maisha ya Kikristo, pamoja na hasara na hatari zake zote ambamo ubatizo huu utasitishwa, pasipo ufufuo wao (Warumi 5:5). (GG Findlay, The Expositor's Greek Testament, ed., W. Robertson Nicoll, mwanzoni mwa karne ya 20 BK)

KUMBUKA: Hii inalingana kikamilifu na mojawapo ya fasili za huper na kiima -- yaani, "kuashiria sababu inayosonga au sababu kwa sababu ya, kwa ajili ya, kwa" (Arndt & Gingrich); "ya sababu ya kusukuma au kusonga; kwa sababu ya, kwa ajili ya, mtu au kitu chochote" (Thayer).

Katika matukio mengi ya kuongoka na kubatizwa katika Kristo, baadhi ya watu wengine au watu wamekuwa chanzo kikuu cha kati na cha kusisimua. Na katika baadhi ya matukio alisema mtu au watu wamekufa kabla ya tukio la ubatizo wenyewe. Katika hali kama hiyo, vyovyote itakavyokuwa, mwongofu kwa maana halisi amebatizwa kwa sababu ya, au kwa sababu ya mtu aliyetajwa au watu. Ikiwa hii ilikuwa maana ya Paulo au la, hatuwezi kujua kwa hakika. Lakini ingeweza kuwa -- ambayo mwandishi huyu hawezi kusema kwa ujasiri sawa wa tafsiri nyingine yoyote anayojua.

Hitimisho

Iwapo "kubatizwa kwa ajili ya wafu" kulikuja ndani ya upeo uliokusudiwa wa "mafundisho ya ubatizo" yaliyotajwa katika Ebr.6:2, kwa hakika haikujumuisha kuunga mkono uwakilishi au ubatizo wa urithi kwa ajili ya wafu, kama ilivyofanywa na baadhi ya madhehebu ya uzushi katika karne za kwanza za Kikristo na Wamormoni katika siku zetu wenyewe. Kwa maana maandiko yanaweka wazi kwamba kila mmoja atahukumiwa na kulipwa sawasawa na matendo yake (Mt.16:27; Ufu.2:23; 20:12, 13; 22:12) -- na kwa kazi zinazofanywa na kila mmoja katika mwili (2 Kor.5:10) -- si baada ya kifo, wala katika mwili wa mwingine.

Madhabahu au Kidhibiti?

Sura ya 9:4

Tafsiri ya American Standard Version ya Waebraia 9:4 husema juu ya Patakatifu pa Patakatifu kuwa "lenye madhabahu ya dhahabu ya kufukizia uvumba" pamoja na sanduku la agano" na vitu vingine, lakini pembeni, linasema, "Au, chetezo." Na tafsiri ya King James Version na nyinginezo chache husoma "chotezo cha dhahabu." Lakini sehemu kubwa ya tafsiri mpya zaidi za Biblia hiyo huonyesha kama andiko hilo la King James Version. na/au tatizo la tafsiri ambalo ni vyema kwetu kulitambua, iwe tunafikiri sisi au wengine tuna suluhu la hilo au la.

Tatizo Limeelezwa

(1) Hakuna kutajwa kwa "madhabahu ya uvumba" katika Mahali Patakatifu, kama inavyotofautishwa na Patakatifu pa Patakatifu, katika maandishi ya Kigiriki yanayokubalika ya Waebraia katika maandiko ya Agano Jipya, ilhali ni sifa kuu katika maandishi ya Agano la Kale. (2) Vivyo hivyo katika Agano la Kale hakuna mahali pa kutajwa "chotezo cha dhahabu" katika Mahali Patakatifu au Patakatifu pa Patakatifu pa Hema la kukutania, kama vile katika andiko la Waebraia la King James Version -- ingawa chetezo kilitumiwa kwa ajili ya kufukizia uvumba na kuhani mkuu "ndani ya pazia" (Mambo ya Walawi 16:12-13).

Kama vile Macknight, katika Apostolical Epistles zake, asemavyo: "Huenda mtume [kazizo likiongezwa, kwa sababu vivyo hivyo huenda hakujifunza kutoka kwa makuhani, kwamba chetezo kilichotumiwa na kuhani mkuu siku ya upatanisho kilikuwa cha dhahabu, na kwamba alikiacha katika hema ya ndani, karibu sana na pazia, ili, mwaka ujao, angeweza kulifunika kwa pazia. pamoja na makaa ya moto, kabla hajaingia patakatifu pa patakatifu ili kufukiza uvumba, kama ilivyoamriwa, Mambo ya Walawi.16:12,13."

Lakini, ikiwa ni hivyo (hata kama hakuna uthibitisho wa jambo hilo katika maandiko), bado kuna ukweli dhahiri kwamba hakuna "madhabahu ya kufukizia" inayotajwa katika Waebraia kuwa iko katika Mahali Patakatifu, kama ilivyo katika andiko la Agano la Kale, na hakuna kutajwa katika maandishi ya Agano la Kale ya madhabahu kama hiyo kuwa ndani ya Patakatifu pa Patakatifu. Na bado tumebaki kutafuta maelezo rahisi ambayo yanaelezea zaidi kwa njia ya kuridhisha zaidi. Kwa hiyo, tunaanza na maandiko husika ya Agano la Kale na kisha kufanya kazi kwa njia yetu kutoka hapo.

Maandiko Husika ya Agano la Kale

1. Kutoka 25-27; 30:1-21 (ziada), Maagizo ya Kutengeneza na Kuitumia Hema la Kukutania na Samani Zake na Ua: (a) Patakatifu au Hema (25:1-9); (b) Safina, yenye ushuhuda ndani yake (

25:10-16); (c) Kiti cha rehema chenye makerubi juu yake, kilichowekwa juu ya sanduku (25:17-22); (d) Meza ya mikate ya wonyesho (25:23-30); (e) Kinara cha taa, pamoja na taa zake (25:31-40); (f) Mapazia ya kufunika hema (26:1-14); (g) Mbao, zilizofunikwa kwa dhahabu, za kuta (26:15-30); (h) Pazia, la kutenganisha Mahali Patakatifu na Patakatifu pa Patakatifu, pamoja na sanduku na kiti chake cha rehema katika MAHALI PATAKATIFU SANA, na meza na kinara cha taa “bila pazia” upande wa kusini na wa kaskazini, kwa mtiririko wa MAHALI PATAKATIFU (26:31-35); SIRI ya mlango wa Hema (26:36-37) -- ambayo Hema liliingiliwa; Madhabahu ya sadaka ya kuteketezwa, iliyofunikwa kwa shaba (27:1-8), itawekwa katika Ua wa Hema mbele ya mlango wa Hema; Ua wa Maskani (27:9-19).

NYONGEZA: (a) Madhabahu ya uvumba, iliyofunikwa kwa dhahabu, na kuwekwa “mbele ya pazia [NIV, “mbele ya pazia”] lililo karibu na [NIV, “mbele”] sanduku la ushuhuda, mbele ya kiti cha rehema kilicho juu ya ushuhuda” (30:1-10), ambayo yaweza kumaanisha kuwa iliwekwa katikati ya Patakatifu pa Patakatifu. Mahali -- kwa hiyo, katika sehemu ya mbele ya hema, ambayo ilikuwa ni sawa na ile sehemu ya "hekalu la Bwana" ambapo Zakaria, kuhani (lakini si kuhani mkuu) na baba yake Yohana Mbatizaji, alifukiza uvumba, na ambapo "madhabahu ya uvumba" ilikuwapo (Luka 1:8-11) -- yaani, katika Patakatifu pa patakatifu tu, pangeingia; (b) Birika, lililotengenezwa kwa shaba, limewekwa nje ya hema la mkutano na kati yake na madhabahu (ya sadaka ya kuteketezwa), ili Haruni na wanawe (kuhani mkuu na makuhani) wanawe mikono na miguu kabla ya kuhudumu ndani ya hema au madhabahu nje (30:17-21).

2. Kutoka 40:1-8, Maagizo ya Utunzaji wa Maskani na Uwekaji wa Samani: (a) HEMA YA Nyuma ya Hema la Kukutania (Mst.1-2); + (c) Leteni meza na kinara (vs.4); (d) Weka madhabahu ya dhahabu ya kufukizia uvumba mbele ya sanduku la ushuhuda (ambalo lingekuwa karibu na pazia na yaelekea likiwekwa katikati badala ya kuwa upande wowote wa Patakatifu, kama vile Sanduku lilivyowekwa katikati ya Patakatifu pa Patakatifu), na kuweka pazia la MLANGO wa Hema la Kukutania (Mst.5) -- meza ya taa kati ya tabenakulo, kizibao, na madhabahu ya kuweka taa kati ya pahali patakatifu pa patakatifu. au ndani ya Patakatifu; (e) Weka madhabahu ya sadaka ya kuteketezwa mbele ya mlango wa Hema (mst.6) -- ambayo ingekuwa nje ya Hema; (f) Weka birika kati ya Hema la Kukutania na madhabahu, kisha utie maji ndani yake (mst.7); (g) Utengeneze MAHAKAMA pande zote, na utundike PAZIA la lango (yaani lango) la ua (mst.8).

3. Kutoka 40:17-33, Hesabu ya Kuisimamisha Maskani na Kuweka Samani Zake: (a) TABERNACLE yenyewe iliinuliwa (mst.17-19); (b) “Ushuhuda” uliwekwa ndani ya safina, kiti cha rehema kiliwekwa juu yake, na waliwekwa ndani ya hema la kukutania na kufunikwa kwa PAZIA (Mst.20-21) – hivyo kuwatenganisha na yale yanayotajwa baadaye; (c) Jedwali (la mikate ya wonyesho) lililowekwa katika Maskani upande wa kaskazini “bila pazia” (mst.22-23) -- yaani, katika Mahali Patakatifu, palipotengwa na Patakatifu pa Patakatifu kwa pazia; (d) Kinara cha taa kilichowekwa upande wa kusini wa Maskani mkabala na meza ya mkate wa wonyesho upande wa kaskazini (Mst.24-25); (e) Madhabahu ya dhahabu ya kufukizia uvumba iliyowekwa kwenye hema ya kukutania "mbele ya pazia" (vs.26027) -- yaani, "mbele ya pazia" (NIV) iliyotenganisha Patakatifu na Patakatifu pa Patakatifu; (f) SIRI ya mlango (mlango) wa Hema iliwekwa (mst.28) -- ikitenganisha Mahali Patakatifu na samani zake kutoka nje ya ua; (g) Madhabahu ya sadaka ya kuteketezwa iliyowekwa kwenye mlango wa Hema (mst.29) -- lakini nje yake; (h) Birika liliwekwa kati ya Hema la Kukutania na madhabahu, ambapo Haruni na wanawe (Kuhani mkuu na makuhani) waliosha mikono na miguu yao walipoingia ndani ya hema la mkutano na

walipokaribia madhabahu (ya sadaka ya kuteketezwa) (mash.30-31); (i) MAHAKAMA ya kuzunguka Maskani na madhabahu ilisimamishwa, na PAZIA ya lango la ua iliwekwa (mash.33).

Andiko la Kiyunani la Waebrania 9:4

Neno la Kigiriki lililotafsiriwa katika matoleo ya zamani kama "chete" na katika matoleo mapya zaidi kama "madhabahu," ni thumiaterion, kutoka thumiao, kuchoma uvumba. Inatokea katika Agano Jipya katika kifungu hiki pekee, na katika LXX (Tafsiri ya Kigiriki ya Agano la Kale) mara mbili tu, katika 2 Mambo ya Nyakati 26:19 na Ezeieli 8:1, na katika sehemu zote mbili inasemwa kuwa imeshikwa mkononi, na katika matoleo yote ya Agano la Kale ambayo ninafahamu tafsiri yake katika vifungu hivi ni "chotezo." Zaidi ya hayo, "Katika maandishi, mafunjo, na Kigiriki cha kale maana ya thumiaterion inaonekana kuwa chetezo" (Tyndale New Testament Commentaries [1960] juu ya Waebrania 9:4).

Neno la kawaida katika LXX la "madhabahu," na katika Agano Jipya pia, ni thusiasterion, ambayo hufanya kesi kali ya kutafsiri neno lingine kama "chete" katika Waebrania na vile vile katika 2 Mambo ya Nyakati na Ezeieli, kama matoleo ya zamani yanavyofanya. Na, kwa kuwa mwandishi wa Waebrania hutumia zaidi LXX katika marejeo yake na manukuu kutoka Agano la Kale, kisa cha kutafsiri thumiaterion kama "chembe cha moto" kinafanywa kuwa na nguvu zaidi. Kwa hakika, Vine's Expository Dictionary of New Testament Words (Toleo Jipya la Buku-Moja, 1952), kazi yenye sifa nzuri na inayotumiwa sana, chini ya "CENSER" haitaji maana nyingine yoyote ya neno la mwisho la Kigiriki.

Hata hivyo, kinyume na mazingatio hayo, ni ukweli kwamba Philo (aliyekufa yapata AD, 50) na Josephus (aliyekufa yapata mwaka wa 95 BK), wote kwa kiasi fulani waliishi wakati mmoja na mwandishi wa Waebrania na waandishi wote wa Kiyahudi wanaotumia Kigiriki, walitumia thumiaterion walipozungumza juu ya madhabahu ya dhahabu pamoja na kinara cha taa na meza katika Mahali Patakatifu. Na baadaye, waandishi wengine wawili, Clement wa Alexandria (aliyekufa AD 215) na Origen (AD 185?-245?), walifanya vivyo hivyo. Hilo lingeonyesha uwezekano wa kwamba neno hilo lilimaanisha tu, au angalau lilikuja kumaanisha, chombo au mahali palipounganishwa na dhahabu ya uvumba, na hivyo lingeweza kumaanisha ama "chombo" au "madhabahu" inayotumiwa kufukizia uvumba, na kwamba mwandikaji wa Waebrania analitumia katika maana ya mwisho—mtazamo unaoonyeshwa katika tafsiri nyingi za kisasa.

Zaidi ya hayo, kulingana na Thayer's Greek-English Lexicon of the New Testament, Philo na Josephus, waliotajwa hapo juu, walitumia thumiaterion na thusiasterion kwa kubadilishana kwa madhabahu ya dhahabu ya uvumba -- nyakati moja, na nyakati nyingine nyingine. Pia, kulingana na The Expositor's Greek Testament, tafsiri mbili za Kigiriki za Agano la Kale la Kiebrania -- na Theodotion, karibu katikati ya karne ya 2 BK (kabla ya 160), na Symmachus, karibu mwanzoni mwa karne ya 3 (miaka ya 200 BK) --- zote zinatumia thumiaterion kwa "madhabahu ya uvumba" katika Kutoka, hata hivyo, sura ya 31 ni dhahiri. makosa, na inapaswa kusahihishwa ili kusoma Kutoka 30 - aya ya 1-10 ikiwa ni sehemu inayotumika).

Kwa kukubaliana na yale tuliyokubali hapo juu kama jambo linalowezekana, sasa inapaswa kuzingatiwa kwamba Thayer anasema thumiaterion inarejelea vizuri "chombo cha kufukiza au kuchoma uvumba. Arndt & Gingrich, katika Greek-English Lexicon of the New Testament and other Early Christian Literature, vivyo hivyo wanasema kwamba neno hilo linamaanisha "mahali

pa kuchoma moto" na "mahali pa kufukizia" vizuri, "choma moto" na "choma moto" kwa chombo. Lakini wanaongeza: "Hata hivyo, Hb 9:4 madhabahu ya uvumba (kama Hdt.2,162; Aelian, VH12,51; esp. Ya madhabahu ya uvumba katika hekalu la Kiyahudi: Philo, Rer. Div. Her.220, Mos.2,94; Jos., Bell.5,218, 4 Millon; katika Msamiati wao wa The Greek Testament Illustrated from the Papyri and Other Non-Literary Sources, wananukuu vyanzo kadhaa vya matumizi ya karne ya 2, ambapo baadhi yao inarejelea chetezo "dhahiri," na "katika mazingira mengi, hatuwezi kusema kama chetezo kilikuwa kimewekwa au kinaweza kuhamishwa" -- yaani, kama fujo kama madhabahu au dhana. ufafanuzi.

Basi, jumla na kiini cha hayo yaliyotangulia ni kwamba mwandikaji wa Waebrania bila shaka angeweza kutumia neno la Kigiriki ambalo alifanya katika maana ya "madhabahu ya uvumba," lakini anakosa kuthibitisha kwamba alitumia. Iwapo angefanya hivyo, hilo linatatua tu tatizo moja kwa kuunda jingine: (1) Inatuondolea sisi kujiuliza kwa nini angeacha kutajwa kwa kipande cha fanicha ya hema ya kukutania inayorejelewa kuwa maarufu kama ilivyo katika Agano la Kale, na kuchukua nafasi ya "chete cha dhahabu" ambacho hakikutajwa hata kidogo katika maandiko ya Agano la Kale kuwa chombo cha hema; lakini (2) inahusisha "madhabahu ya dhahabu ya kufukizia uvumba" na Patakatifu Zaidi, ilhali maandiko ya Agano la Kale yanatoa mahali pake kuwa Patakatifu.

Kwa hiyo, isipokuwa kunaweza kuwa na ushirika kama huo kwa namna fulani bila kuwa kwake kimwili "katika" Patakatifu pa Patakatifu, bado tuna mgongano kati ya maandishi ya Waebrania na maandiko ya Agano la Kale. Andiko la Waebrania 9:4 lasema juu ya Patakatifu pa Patakatifu kuwa na "madhabahu ya dhahabu ya kufukizia uvumba" (ikiwa tafsiri hiyo ni sahihi), ilhali ushahidi wa Agano la Kale ni mwingi sana kwamba madhabahu ya uvumba ilikuwa katika Mahali Patakatifu, karibu na pazia lililoitenga na Patakatifu Zaidi, lakini si "katika" Patakatifu Zaidi penyewe.

Kwa hivyo, tunakabiliwa na swali kama usemi "kuwa na (echousa) madhabahu ya dhahabu ya kufukizia" ni pana vya kutosha au rahisi kukubali maana ya kumilikiwa kwa maana fulani bila kuwa nayo ndani. Au inatuhitaji sisi kumwelewa mwandishi kama maana yake pasipo shaka yoyote kwamba "madhabahu ya uvumba" kweli ilikuwa ndani ya Patakatifu pa Patakatifu? Jibu la swali hilo ni muhimu kwa suluhisho lolote la kuridhisha kwa tatizo lililoletwa mwanzoni mwa tathmini hii.

Kwa kutafakari kidogo, inaonekana ni muhimu kukubali uwezekano bila kujali kama uwezekano umekubaliwa au la. Kila mmoja wetu ana moyo, ini, na mapafu ndani ya cavity ya mwili, na vile vile mikono na miguu kama viambatisho nje ya mwili. Na kwa maana hiyo hiyo "madhabahu ya dhahabu ya kufukizia" kwa hakika ingeweza kuchukuliwa kuwa kiambatisho cha Patakatifu pa Patakatifu, ingawa haikuwa ndani yake. Na tutagundua hilo baadaye.

Lakini, kufikia sasa, bado tuna swali, Ni maelezo gani sahili zaidi yanayofafanua zaidi kwa njia ya kuridhisha zaidi? Na jibu, kwa kadri kila mmoja anavyohusika, linategemea kwa kiasi fulani mtazamo wa mtu kuelekea maandiko na waandishi wao wa kibinadamu. Kuna aina mbili kuu za mbinu tunazotaka kuzingatia kwa upande wa wale wanaoamini "madhabahu ya uvumba" badala ya "chete" kuwa tafsiri sahihi katika kifungu kinachozingatiwa, kando na zingine mbili ambazo hazijawahi kupata pesa nyingi. Tutaanza na mwisho.

Jitihada za Kuelezea Utata Unaoonekana

1. Rejea Inayowezekeka kwa Hekalu la Sulemani Badala ya Hema (1 Wafalme 7:48-50; 2 Mambo ya Nyakati 4:19-22): Ni kweli kwamba “vyeta” (“vyungu vya moto,” American Standard Version) vinatajwa kuwa katika Hekalu la Sulemani, lakini kama sehemu ya vyombo vya kifahari vya Mahali Patakatifu vilitumika katika Mahali Patakatifu na kuhifadhiwa mahali pengine pa Patakatifu. ikiwezekana mahali pengine pia) -- si kama kuwa katika Patakatifu pa Patakatifu, panapoitwa "chombo cha ndani." Hilo la mwisho halifafanuliwa mpaka sura ya 8 ya 1 Wafalme na sura ya 5 ya 2 Mambo ya Nyakati, kwa mdiririko huo, na halijatajwa kuwa na samani yoyote isipokuwa sanduku la agano na makerubi wanaolifunika. (Angalia mst.6-8 na 7-8, mtawalia, katika sura zilizo hapo juu.)

Samani za Mahali Patakatifu zimetajwa kama (1) madhabahu ya dhahabu, (2) meza ya mikate ya wonyesho, na (3) vinara vya taa (kumi kati ya hivyo badala ya kimoja kama katika Hema la Kukutania, na viko "mbele ya chumba cha ndani" badala ya kuwekwa upande wa kusini kama katika Hema la Kukutania). Na vifaa vimeorodheshwa kama maua na taa (sehemu au vipuri vya vinara vya taa au "vinara"), na koleo, vikombe, mikasi, beseni, miiko na vyetezo ("vifuniko," King James Version, "vyungu vya majivu" ukingoni) -- zote za dhahabu. Vifaa vingi vinafikiriwa kuwa vilikuwa vya kutumika kuhusiana na kuhudumia taa na madhabahu ya uvumba, na pengine meza ya mikate ya wonyesho.

Kwa bahati mbaya, neno la Kiebrania (machtah) lililotumika katika vifungu vilivyotangulia na kutafsiriwa ama "censer"/"ash pan" (KJV au "firepan" (ASV), katika si lile linalotokea katika 2 Mambo ya Nyakati 26:19 na Ezekieli 8:11, yaani, miqtereth, iliyotafsiriwa thumiterion katika LXX katika kifungu cha Kiingereza na "forcenser". hakuna miqtereth ya dhahabu au machtah ya dhahabu inayorejelewa kuwa katika "chombo cha ndani" au mahali patakatifu pa Hekalu la Sulemani.

2. Wilson's Emphatic Diaglott (1864): Hii ni kazi inayotegemea urejezi wa Griesbach wa maandishi ya Kigiriki na usomaji mbalimbali wa Hati ya Vatikani, inayoitwa hivyo kwa sababu ya kuwa katika Maktaba ya Vatikani tangu angalau 1481. Akirejelea Waebrania 9:2, Wilson anaeleza katika tanbihi kama ifuatavyo: "Usomaji wa Vatikani MS. Imekubaliwa kutoa suluhisho la ugumu unaokubalika, na unaopatana kikamilifu na simulizi la Musa." Naye anaitolea hivi: "Kwa maana hema ilitengenezwa - ya kwanza - ambayo ndani yake mlikuwa na kinara cha taa, na meza, na mikate ya kuwekwa mbele, NA MADHABAHU YA DHAHABU YA UFUPI; hapa panaitwa Mahali Patakatifu." Naye anaacha kurejelea katika mst.4 wa Patakatifu pa Patakatifu "akiwa na chetezo cha dhahabu."

Kwa kweli hilo linapatana na simulizi la Musa. Lakini inaonekana kana kwamba huu ndio usomaji wa namna hiyo pekee katika wingi wa maandishi yaliyopo; na Westcott na Hort, ambao walithamini sana Hati-Mkono ya Vatikani (iliyo juu sana, baadhi ya watu wamefikiri), katika Agano Jipya lao la Kigiriki, wanaitia ndani “Orodha ya Masomo Yenye Kutambulika Iliyokataliwa” badala ya katika maandishi yao ya Kigiriki. Wanashuhudia ingawa kutumia neno la Kiyunani thumiterion" katika 9:2 na kuliacha katika 9:4. Kwa hiyo hilo linaweka Emphatic Diaglott ya Wilson upande wa wale ambao wangetafsiri neno "madhabahu ya uvumba" na vile vile "chete," kulingana na muktadha.

(KUMBUKA: Ingawa kuna vyanzo vingi vya njia mbili zinazofuata za kusuluhisha mkanganyiko unaoonekana kati ya kifungu cha Waebrania 9:4 kama inavyotokea katika usomaji wa Kiyunani unaokubalika kwa ujumla na maandiko ya Agano la Kale juu ya somo hilo, tutachagua moja tu kama mwakilishi wa mengine katika kategoria zao husika.)

3. The Cambridge Commentary on the New English Bible (1967): "Kut.30:6 wanasema [madhabahu ya uvumba] inasimama 'mbele ya pazia ... mbele ya kiti cha rehema, na Kut.40:26 inaonyesha kwamba hii ina maana nje ya pazia. Mwandishi wetu inaonekana alifuata Kut.30:6 na alifikiri kuwa ndani ya madhabahu ya dhahabu."

Hiyo ni sawa na kusema "mwandishi wetu" kwa hakika alitumia "kuwa na" kwa maana ya kuwa na "madhabahu ya uvumba" katika Patakatifu pa Patakatifu, lakini hakuelewa maandiko ya Agano la Kale alifuata na kwa hiyo alikosea. Hilo, hata hivyo, halimpi sifa kwa kuwa (a) alipuliziwa na Mungu (jambo ambalo yaelekea mfafanuzi, akiwa mkarimu, hakukusudia kufanya), au (b) mwanafunzi mwerevu wa maandiko ya Agano la Kale ambayo waraka wake unamwonyesha vinginevyo (ikiwa hajapuliziwa). Ni sawa na kusema yeye aidha (1) hakujua kwamba Maandiko ya Agano la Kale yanawakilisha madhabahu ya uvumba kuwa ilikuwa katika Mahali Patakatifu badala ya Patakatifu pa Patakatifu pa Patakatifu, ama sivyo kujua baadhi yao wanafanya hivyo, (2) alifikiri kwamba yana makosa -- ambayo kwa hakika ni jambo lisilowazika kama kuna suluhu lingine -- ambalo tunasadikishwa kuwa liko. Kwa hakika, basi, maelezo yaliyotolewa hapo juu yanapaswa kukataliwa kabisa.

(KUMBUKA: Nukuu inayofuata ni dondoo kutoka kwa aya moja ndefu katika asilia, lakini hapa itagawanywa katika vifungu vidogo kadhaa kwa urahisi zaidi wa kutenganisha na kuelewa mfuatano wake wa mawazo. Ingawa, pia, inapendelea tafsiri ya "madhabahu ya uvumba" badala ya "kichunguzi," inatoa mantiki tofauti kabisa hapo juu, ambayo haina maelezo kamili ya sifa hizo ambazo hazina pingamizi. hujadili suala lake kwa nguvu, kutoka pembe mbalimbali, na inapendekezwa kwa kuzingatia kwa uzito kabla ya ama kukubali au kukataa msukumo wake mkuu na thesis.

4. The Pulpit Commentary (1950) chapa upya): "Baina yao [meza ya mikate ya wonyesho na kinara cha taa cha dhahabu], karibu na pazia palisimama madhabahu ya dhahabu ya kufukizia uvumba; ambayo, hata hivyo, haijatajwa hapa kama sehemu ya samani za 'hema ya kwanza,' ikihusishwa na 'pili,' kwa sababu ya pazia ambalo patakuwa limeonekana kati ya pazia na pazia. patakatifu pa patakatifu (Kut.26:35), pazia la mlango wa patakatifu (Kut.36:37) likizingatiwa kuwa la kwanza la patakatifu lililo nyuma ya pazia linasemwa kuwa lina (echousa) katika nafasi ya kwanza 'chete cha dhahabu,' kama neno thumiaterion linavyotafsiriwa katika AV (vivyovy hivyo pia katika Vulbulumgate).

"Lakini kwa hakika inamaanisha, 'madhabahu ya dhahabu ya uvumba,' ingawa inasimama mahali pale nje ya pazia. Kwa maana (1) vinginevyo kusingekuwa na kutajwa hata kidogo kwa madhabahu hii, ambayo ilikuwa muhimu sana katika mfano wa Hema, na maarufu sana katika Pentateuch, ambayo maelezo yote yamechukuliwa.

"(2) Mtazamo mbadala wa kuwa chetezo uliotengwa kwa ajili ya matumizi ya kuhani mkuu alipoingia nyuma ya pazia katika Siku ya Upatanisho, hauungwi mkono na Pentateki, ambamo

hakuna chetezo kama hicho kinachotajwa kuwa sehemu ya fanicha ya hema ya kukutania, na hakuna dhahabu inayozungumzwa hata kidogo; wala, kama ingekuwa hivyo, kama vile uvumba ungalikuwa umewekwa ndani ya madhabahu ya juu, kama vile kufukizia kungewekwa ndani ya madhabahu ya juu. alihitaji kabla hajaingia.

"(3) Ingawa neno lenyewe, thumiterion, hakika linamaanisha 'chete,' na si 'madhabahu ya uvumba,' katika LXX., lakini katika waandishi wa Kigiriki ni vinginevyo. Philo na Josephus, na pia Clemens Alexandrinus na Origen, daima huita madhabahu ya uvumba thumiterion chrusoun; na ni lugha ya Kiepistleistic.

"(4) Maneno hayamaanishi kuwa kile kinachozungumzwa kilikuwa ndani ya pazia: haijasemwa (kama vile yaliyomo halisi ya 'hema ya kwanza' na sanduku yanasemwa) ambapo (en yeye), lakini kuwa na (exousa), ambayo inahitaji tu kuwa na mali yake), kama ilivyounganishwa na ishara yake. kielelezo cha nyumbani kilichotolewa na Delitzsch) kama ubao wa ishara wa duka ni wa duka na sio wa mitaani.

"Kwa hakika, inazingatiwa hivyo katika Agano la Kale. Tazama Kut.40:5, 'Nawe utaiweka madhabahu ya dhahabu kwa ajili ya kufukizia uvumba mbele ya sanduku la ushuhuda; pia Kut.30:6,'Mbele ya kiti cha rehema kilicho juu ya ushuhuda; na Ufu.8:3, ambapo, katika njozi za hekalu la mbinguni linaloegemezwa juu ya mfano wa wa duniani, madhabahu ya uvumba inahusishwa na kiti cha enzi cha Kimungu.

"Na pia ilihusishwa sana katika sherehe ya hema. Moshi wa uvumba uliotolewa kila siku juu yake ulipaswa kupenya pazia hadi patakatifu pa patakatifu, ikiwakilisha harufu nzuri ya maombezi mbele ya kiti cha rehema chenye; na katika Siku ya Upatanisho, sio tu uvumba wake ulichukuliwa na kuhani mkuu ndani ya pazia, pamoja na pazia, lakini pia rehema. damu ya upatanisho."

Uchunguzi juu ya Yaliyotangulia kutoka kwa Ufafanuzi wa Mimbari

1. Kwa nini umechaguliwa Kuwakilisha Daraja Lake? Yaliyotangulia yamewasilishwa kwa sababu msukumo wake mkuu, si lazima maelezo yake yote, ni mojawapo ya mawasilisho yenye mjadala wa kina na wa kusadikisha katika kategoria yake iliyochunguzwa kwa ajili ya utafiti huu, na tasnifu yake ya msingi inawasilishwa na idadi ya fafanuzi zinazoheshimika sana kama zinazojidhihirisha kivitendo. Tunataja mbili.

(1) The Expositor's Bible: "[Mahali Patakatifu pa Patakatifu] palikuwa na madhabahu ya uvumba (kwa maana ndivyo tunapaswa kusoma katika mstari wa nne, badala ya 'chete cha dhahabu'), ingawa mahali pake halisi palikuwa katika patakatifu pa nje [Mahali Patakatifu]. Ilisimama mbele ya pazia ili kuhani mkuu atoe uvumba kutoka humo bila ruhusa, na asipotoka nje ya patakatifu pa kuchomwa moto; kwa damu kama vile alivyonyunyiza mahali patakatifu penyewe."

(2) The Epistle to the Hebrews, cha Charles R. Erdman: "Mwandishi anataja 'madhabahu ya dhahabu ya kufukizia uvumba' kuwa mali ya Patakatifu pa Patakatifu kwa sababu ya uhusiano wake wa karibu na mahali hapa patakatifu sana katika tambiko la kale. Madhabahu hiyo iliwakilisha ibada; Patakatifu pa Patakatifu pa patakatifu ilifananisha udhihirisho wa Mungu. Hivyo viwili vinawekwa katika uhusiano wa karibu."

Ni sawa tu kusema, hata hivyo, kwamba kuna idadi ya tafsiri ambazo haziungi mkono msimamo uliotangulia, lakini badala ya ile ya The Cambridge Commentary on the New English Bible, ambayo imewasilishwa hapo juu kabla ya kunukuu kutoka The Pulpit Commentary. Badala ya kutafsiri neno la Kigiriki echousa (“kuwa na”), wao huweka neno la ufasiri au fungu la maneno, kama Goodspeed (madhabahu ya uvumba ‘iliyosimama” katika Patakatifu Zaidi), Moffatt (Mahali Patakatifu ‘palipo”), Good News Bible (ilikuwa “katika” Mahali Patakatifu Zaidi, New English Bible (“hapa” palikuwa madhabahu ya uvumba ambayo orodha ya pili ya uvumba ingeweza kupanuliwa zaidi).

Lakini miongoni mwa zile zinazotoa echousa kihalisi, na hivyo kama “kuwa na” (au “kuwa na”), kama inavyofafanuliwa na The Pulpit Commentary na wengine wa darasa lake, ni, kwa mpangilio wa alfabeti, Amplified New Testament, American Standard Version, Berry’s Interlinear, Emphatic Diaglott (ingawa ikiacha “dhahabu ya dhahabu ya kufukizia” au “dhahabu ya dhahabu ya kufukizia uvumba” au “dhahabu” ya The Holy Bible, Jerusalem Bible ni sehemu ya Biblia. King James Version, Living Oracles, Marshall's Interlinear, New American Standard Bible, New International Version, New King James Bible, Revised Standard Version, Rotherham, Weymouth -- vile vile orodha inayoweza kuongezwa.

2. Taarifa Zinazokabiliwa na Changamoto. Kauli chache za nukuu iliyo hapo juu kutoka kwa The Pulpit Commentary, ingawa si ya kiini cha msukumo wake mkuu, hata hivyo inakaribisha swali kama si changamoto. Na ni haki tu kuwaita uangalifu kwa msingi wa kanuni ya Biblia, “Jaribuni mambo yote; lishikeni lililo jema” (1 Wathesalonike 5:21).

(1) Katika hoja ya (2) imesemwa kwamba ikiwa chetezo cha dhahabu kingewekwa kwa ajili ya matumizi ya kuhani mkuu nyuma ya pazia kwenye Siku ya Upatanisho, “hakingewekwa, kama vile madhabahu ya kufukizia uvumba, ndani ya pazia, kwa kuwa kuhani mkuu alihitaji kabla hajaingia.

Hapo mwanzoni, tulimnukuu Macknight akisema mwandishi wa Waebrania "huenda alijifunza kutoka kwa makuhani kwamba chetezo kilichotumiwa na kuhani mkuu siku ya upatanisho kilikuwa cha dhahabu na kwamba aliiacha ndani ya hema ya ndani, karibu sana na pazia, hivi kwamba, alipokuwa karibu kuhudumu mwaka ujao, kwa kutia mkono wake ndani ya pazia ili aingie ndani ya pazia ili aingie ndani ya pazia. kufukiza uvumba." Na tulikazia neno lake “huenda,” tukisema tulifanya hivyo kwa sababu vivyo hivyo, huenda hakujiifunza hivyo.

Sasa kwa ishara hiyohiyo, inatupasa kusema kwamba, ingawa chetezo halikuwa zimehifadhiwa katika Patakatifu pa Patakatifu karibu na pazia ili kwamba kikatolewa nje na kuhani mkuu kuweka mkono wake chini ya pazia na kulifikia, kwa hakika ni kubwa mno kusema kwamba kisingehifadhiwa humo “kwa kuwa kuhani mkuu alikihitaji kabla hajaingia. Kwani angeweza kuipata kwa njia iliyotajwa na Macknight, kabla ya kuingia na kufukiza uvumba juu yake, ikiwa ingehifadhiwa hivyo.

(3) Katika hoja (3) inapendekezwa kwamba kwa kuwa lugha ya Waraka kwa Waebrania ni “Kigiriki,” na waandikaji wa Kigiriki kama Philo na Yosefo, na pia Clemens Alexandrinus na Origen, “sikuzote huita madhabahu ya uvumba thumiterion chrusoun,” mwandikaji wa Kiebrania

angefanya vivyo hivyo badala ya kutumia neno la uvumba kama neno la XX. LXX yenyewe haikuwa ya Kigiriki, ambayo ilikuwa.

Neno "Hellenistic" linatokana na Hellen, babu wa mythological wa Hellenes, au Wagiriki, ambao awali waliishi Ugiriki, au Hellas (neno la Kigiriki la Ugiriki). Na neno lingine lenye chimbuko sawa ni la Kigiriki." Maneno haya mawili kama yanavyotumika kwa lugha, utamaduni, na kadhalika, yanarejelea kama vile katika vipindi viwili vya kihistoria vilivyotenganishwa na ushindi wa Alexander Mkuu katika karne ya 4 KK - kile kilichojulikana hapo awali kama Kigiriki au cha kitamaduni, na cha mwisho kinachosemwa kama Kigiriki.

Lakini neno "Hellenistic" huenda lilitumiwa na The Pulpit Commentary kinyume na "Hebraistic," inayohusu "Wagiriki," au Wagiriki, tofauti na "Waebrania," au Waebrania. Katika Matendo 6:1 tunataja "Wagiriki" (Wagiriki) kama waliotofautishwa na "Waebrania" -- wa zamani wakiwa Wayahudi wa Mtawanyiko na wa utamaduni na lugha ya Kigiriki, na wa mwisho wakiwa Wayahudi wa Palestina, ambao utamaduni wao kimsingi ulikuwa wa Kiebrania na Kiebrania (Kiaramu) lugha yao ya asili. LXX yenyewe ilikuwa tafsiri ya Wagiriki, ili kuweka mawazo ya Kiebrania ya maandiko ya Agano la Kale katika lugha ya Kigiriki au Kigiriki.

Wagiriki waliotafsiri LXX walikuwa karibu zaidi na kipindi cha Hellenic kuliko mwandishi wa Kiebrania na watu wa zama zake na wanaweza kuwa na uhusiano wa karibu na Kigiriki cha kale kuliko Kigiriki cha Koine cha kipindi cha Agano Jipya. Hata hivyo LXX ilikuwa ni Agano la Kale la Wayahudi na Wakristo wa Mataifa wa karne ya kwanza BK, na walikuwa wanaifahamu sana hivi kwamba mwandishi wa Waebrania alitumia sana. Kwa hivyo, haionekani kuwa na mengi hatarini ikiwa alikuwa Mgiriki tofauti na kuwa "Hellenic" au "Kiebrania."

Zaidi ya hayo, kumbuka kwamba chini ya maelezo mafupi ya "Maandiko ya Kigiriki ya Waebrania 9:4 , "tulikazia uangalifu uhakika wa kwamba mwandikaji wa Kigiriki Yosefo anatajwa na Thayer kuwa anatumia thumiaterion, neno katika Waebrania 9:4, kwa ajili ya " chetezo" na madhabahu ya uvumba." Waraka badala yake ina maana kwamba mambo mengine lazima yaonyeshe kinachomaanishwa, si neno lenyewe tu.

4. Mara ya kwanza inaweza kuonekana kuwa hoja (4) hapo juu yenyewe pia ni ya mbali kidogo. Lakini kadiri mtu anavyofikiri zaidi kuhusu neno "kuwa na," ndivyo inavyodhihirika zaidi kwamba linaweza kutumika kwa neno "mali ya" bila kuonyesha kabisa eneo halisi. Kama tulivyosema hapo awali, kila mmoja wetu ana moyo, ini, na tumbo, ambavyo viko ndani ya uso wa mwili, lakini pia miguu na mikono, ambayo ni viambatisho vya mwili lakini haipo ndani yake na viungo vilivyotajwa tu. Watu wengi pia "wana" mali ambayo hata si viambatisho -- kama vile nyumba au ardhi au magari, au chochote. Kwa hiyo "kielelezo cha nyumbani cha Delitzsch" cha duka "kuwa na" ubao wa ishara ambao ni wa duka badala ya barabara ingawa iko nje ya duka, unakuwa kielelezo kinachofaa kabisa cha jinsi "dhahabu ya dhahabu ya uvumba" inaweza kuwa ya Patakatifu pa Patakatifu - yaani, kwa sababu ya uhusiano wa karibu kati yao, ambayo imefafanuliwa katika maandiko.

Na hilo linaonekana kufanya yote mawili yasiyopingika na yenye kulazimisha, hitimisho na msisitizo wa The Expositor's Greek Testament, kwamba badiliko kutoka "ambapo" katika

Waebrania 9:2 hadi “kuwa na” katika 9:4, si la bahati nasibu bali ni la kusudi na la maana, kama ifuatavyo:

"Kama inavyosisitizwa mara kwa mara ni ajabu kwamba katika kuelezea samani za hema haipaswi kutajwa kwa madhabahu ya uvumba. Ugumu umeonekana kuhusu nafasi iliyopewa hapa, kwa kweli, ilisimama nje ya pazia, na mwandishi ameshtakiwa kwa makosa. Lakini mabadiliko kutoka kwa yeye [ambapo], hadi kwa echousa na [kuwa na] mahusiano yake, kwa usahihi, haikuwa muhimu kwa mtazamo wake. bali vyama vyake vya kitamaduni, 'uhusiano wake wa karibu na huduma ya Patakatifu pa Patakatifu katika siku ya upatanisho, ambayo anazungumza juu yake' (Davidson) madhabahu yao kwa hakika iliunganishwa kwa uthabiti sana na Sancta Sanctorum hivi kwamba katika mwelekeo uliotolewa kwa ajili ya ujenzi wake, hii ilitolewa (Kut.30:1-6) 'Utaiweka mbele ya pazia la pazia. ushuhuda, na katika mstari wa 10, 'ni takatifu sana (hagion ton hagion) kwa Bwana."

Inahitaji pia kutajwa kwa kurejelea mst.10, kwamba kwa ukamilifu wake inasomeka hivi: “Na Haruni atafanya upatanisho juu ya pembe zake [madhabahu ya uvumba] mara moja kila mwaka; kwa damu ya sadaka ya dhambi ya upatanisho mara moja kila mwaka atafanya upatanisho kwa ajili ya [pembezon, Au, juu ya] hiyo katika vizazi vyenu; ni takatifu sana kwa Yehova.” Hili lilikuwa sawa na lile lililofanywa katika Patakatifu pa Patakatifu penyewe kuhusiana na kiti cha rehema, ambapo uvumba pia uliteketezwa (Mambo ya Walawi 16:11-14,15-16).

Zaidi ya hayo, katika Mambo ya Walawi 4 inasemekana kwamba kwa ajili ya dhambi zilizotendwa bila kukusudia na kuhani mkuu au kutaniko (kwa wazi wakati wa mwaka kati ya siku za kila mwaka za upatanisho, wakati Mahali Patakatifu sana pa pahali pa pahali pa pahali pa patakatifu pa pahali pa pahali pa patakatifu pa pahali pa pahali pa pahali pa patakatifu pa pahali pa pahali pa pahali pa pahali pa pahali pa kupenya), damu ya mnyama aliyetolewa kwa ajili ya dhambi ilipaswa kuletwa ndani ya hema ya kukutania na kuhani mpakwa-mafuta, na kunyunyiziwa mbele ya pazia (kutenganisha Patakatifu na Patakatifu pa Patakatifu pa patakatifu pa patakatifu pa Yehova), na kufukiza uvumba muzuri” hema ya kukutania” (Mst.1-12, 13-26). Hili tena lilikuwa sawa na lile lililofanywa katika Patakatifu pa Patakatifu penyewe kuhusiana na kiti cha rehema, ambapo uvumba pia uliteketezwa (Mambo ya Walawi 16:11-14, 15-16).

Zaidi ya hayo, katika Mambo ya Walawi 4 inasemekana kwamba kwa ajili ya dhambi zilizotendwa bila kukusudia na kuhani mkuu au kutaniko (kwa wazi wakati wa mwaka kati ya siku za kila mwaka za upatanisho, wakati Patakatifu pa Patakatifu pa pahali pa pahali pa pahali pa pahali pa patakatifu pa pahali pa pahali pa patakatifu pa pahali pa pahali pa pahali pa pahali pa pahali pa pahali pa pahali pa kuingizwa), damu ya mnyama aliyetolewa kwa ajili ya dhambi ililetwa ndani ya hema ya kukutania na kuhani mpakwa-mafuta, na kunyunyiziwa mbele ya pazia (kutenganisha Patakatifu na Patakatifu pa Patakatifu pa Patakatifu), na kutia uvumba “patakatifu pa patakatifu pa patakatifu pa Yehova” ya mkutano” (vs.1-12, 13-26). Hili tena lilikuwa sawa na lile lililofanywa katika Patakatifu pa Patakatifu penyewe kuhusiana na kiti cha rehema, ambapo uvumba pia uliteketezwa (Mambo ya Walawi 16:11-14, 15-16).

Hakuna fanicha nyingine katika Mahali Patakatifu inasemwa kuwa na mshikamano mwingi, unaofanana sana, na Mahali Patakatifu Zaidi.

Hitimisho na Maelezo

Kama matokeo ya athari ya jumla ya mambo ambayo yana uhusiano na somo lililo mkononi, mwandishi wa uhakiki huu amelazimika kubadili imani aliyoanza nayo. Alianza kwa kushawishi kwamba katika Waebrania 9:4 tafsiri ya “chete cha dhahabu” (King James Version) ni bora kuliko ile ya “madhabahu ya dhahabu ya kufukizia” (American Standard Version). (Kwa njia, hakuna "the" katika maandishi ya Kigiriki, ili "a) inaruhusiwa kikamilifu.) Alitambua uwezekano wa thumiaterion kutafsiriwa kama "chete" au "madhabahu ya kufukizia," kutegemeana na muktadha. Lakini alizingatia ukweli kwamba mwandishi wa Waebrania alitumia LXX kwa kiasi kikubwa katika nukuu zake kutoka na madokezo katika uandishi wa LXX tu, na kwamba LXX ya maandishi ya Agano la Kale tu "chombo," ilifanya iwezekane kwamba vile vile ndivyo pia matumizi yaliyofanywa katika Waebrania 9:4 ambayo alifikiria kuwa maelezo rahisi zaidi ambayo yanaelezea zaidi, kwa njia ya kuridhisha zaidi.

Na Robert Milligan, ambaye alishiriki katika kuunda tafsiri yangu ya awali, katika ufafanuzi wake juu ya Waebrania uliochapishwa mwaka wa 1875, ambao ungali ni mojawapo ya bora zaidi zinazopatikana, wakati huo mada yetu ilikuwa yenye utata sana na alijitahidi kuwakilisha maoni yote makuu kwa haki, alihitimisha kwa kusema: "Kwa ujumla, nakubaliana na Alford, na naweza kusema kwa usawa wa wasomi wa kale na wa kisasa. tafsiri ya vyeti; ingawa sijisikii kwa njia yoyote kwamba ugumu huo umeondolewa kabisa;

Ni imani yangu kwamba katika utafiti wangu wakati huu, ambao ni mpana zaidi kuliko wowote niliowahi kufanya au unaweza kuchukua muda kwa hapo awali au hata kutarajiwa kwa sasa, na kutafuta data ambayo haijatajwa na Milligan, huenda nikagundua maelezo ambayo hayakuwa yamefika kwake - maelezo ambayo yangeweka usawa kwa njia nyingine kwake kama walivyo nayo kwangu. Haya yananifanya nistarehe zaidi sasa na tafsiri ya "madhabahu" -- lakini haijaolewa hivi kwamba habari zaidi kinyume chake haikuweza kurudisha usawa kwenye tafsiri ya "choma moto". Na nimeshiriki data iliyosemwa katika hakiki hii kwa kuzingatia na kutathminiwa kwa msomaji kwa nafsi yake, sio kujaribu kulazimisha ushawishi wangu mpya uliofika kwake. Zaidi ya hayo, badala ya kutoa tu hitimisho langu, nimeandika kitu kuhusu mchakato wa uchunguzi wangu mwenyewe na hoja kwa chochote kinachoweza kufaa.

Kufanya hivyo, hata hivyo, kumechukua nafasi kubwa zaidi kuliko ilivyotazamiwa mwanzoni, kwa kuwa wakati huo nilikuwa nimeorodhesha tu njia ambayo ningepitia, sio maelezo ambayo ningejumuisha nilipogundua kile ambacho kwangu kilikuwa muhimu kwa tathmini. Zaidi ya hayo, sehemu zake zinaweza kuwa za kina sana na/au kiufundi kwa maslahi ya wengine. Lakini hii imejumuishwa kwa rekodi yangu mwenyewe na vile vile kwa faida ya wengine wowote ambao wanaweza kuipenda.

Inaweza pia kutajwa kuwa mara kwa mara nilipata nyenzo ambazo zingekuwa muhimu katika sehemu zilizoandikwa tayari, na nikarudi na kuzitumia hapo. Hiyo ina maana kwamba baadhi ya mawazo yanaonyeshwa mapema katika uhakiki kuliko yalivyotokea katika mchakato wa utafiti na uandishi asilia. Iwapo baadhi ya vipengee vinaonekana kupigwa kwenye mahali fulani badala ya kuunganishwa na vingine, kile ambacho kimetajwa hivi karibuni kinaweza kuwa sababu yake.

Kwa maelezo haya, inatumainiwa kwamba mwanafunzi mwenye bidii atasoma na kutafakari yaliyotangulia mara kadhaa -- kwa sababu inaweza kuwa nyingi sana kusagwa katika usomaji mmoja.

NYONGEZA

Muhtasari na Ulinganisho wa Chaguzi za Ufasiri

Hii ni kutoa muhtasari wa maoni ambayo tayari yamejadiliwa na kurekodiwa, ili kuyaleta kwenye mwelekeo kwa urahisi wa kulinganisha na kutathminiwa -- miwili ikihusisha tafsiri ya "chete cha dhahabu", na tatu ikihusisha tafsiri ya "dhahabu ya dhahabu ya uvumba".

1. Tafsiri ya "Chemba cha Dhahabu" katika Rejelea ya Maskani: (a) Ingependelewa kiisimu katika Kigiriki cha Kigiriki au cha kale, lakini si katika Kigiriki cha Kigiriki kama inavyodhaniwa na wengine -- nikiwemo mimi mwenyewe kabla ya utafiti wa kina wa sasa; (b) anaacha kutajwa kabisa kwa "madhabahu ya dhahabu ya kufukizia" mahali popote katika hema, ilhali imeangaziwa sana katika maandiko ya Agano la Kale (c) hakuna chetezo kilichotajwa katika maandiko ya Agano la Kale au rekodi nyingine za kihistoria ambazo nimeona zikitajwa kuwa samani "katika" Patakatifu Zaidi, na hakuna dhahabu iliyotajwa kama kutumika ndani yake. Isipokuwa na hadi ushahidi wa kihistoria utolewe kwa manufaa yake, tafsiri hii sasa inabidi ichukuliwe kuwa ya dhana na hivyo kuwa isiyoridhisha.

2. Ufafanuzi wa "Chete cha Dhahabu", katika Marejeleo Yawezekanayo kwa Hekalu la Sulemani Badala ya Hema: Lakini (a) mwandishi wa Waebrania harejelei wazi juu ya muundo wa hekalu, lakini kwa hema "iliyopigwa" na mwanadamu (8:2) na "iliyotengenezwa" na Musa (8:5); na (b) na hakuna kutajwa katika maandiko ya hekalu "chombo cha ndani" (Patakatifu pa Patakatifu) kuwa na samani yoyote isipokuwa sanduku la agano na makerubi wanaolifunika. Kwa hiyo, maandiko yanayofafanua hekalu la Sulemani hayatoi msaada wowote wa kutatua tatizo la Waebrania 9:2-4 .

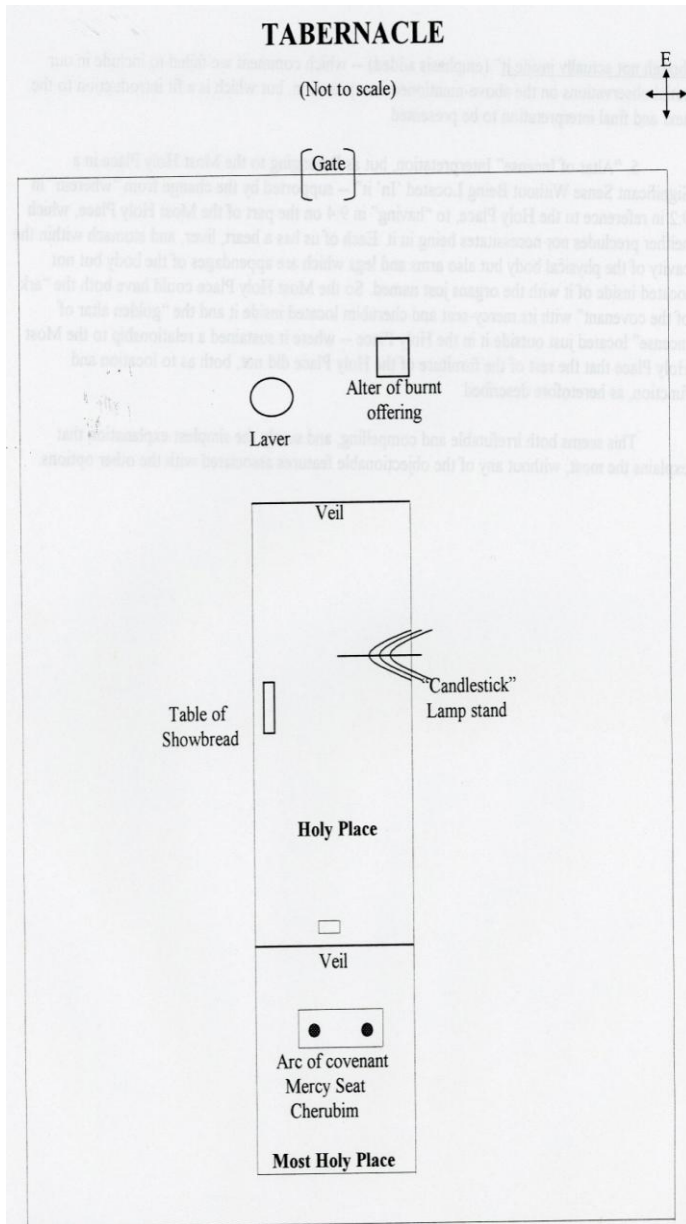
3. Tafsiri ya "Madhabahu ya Uvumba", lakini Kuweka Madhabahu katika Patakatifu; Hii ilitokea katika toleo la Emphatic Diaglott ya Benjamin Wilson (1864). Maelezo yake yalikuwa: "Usomaji wa Vatican MS. Umekubaliwa kama kutoa suluhu la ugumu unaokubalika, na unaopatana kikamilifu na akaunti ya Musa." Hilo linafanya, lakini ni usomaji ambao unaonekana kutokuwa na uungwaji mkono wowote na maandishi mengine mengi yaliyopo, na miongoni mwa wasomi wa maandishi yanachukuliwa kuwa ya uwongo. Hata Westcott na Hort, ambao walithamini Hati-Mkono ya Vatikani kwa ujumla sana (iliyo juu sana, wengine wamefikiri), badala ya kuitia ndani katika tafsiri yao ya Agano Jipya katika Kigiriki, waliweka katika "Orodha Yao ya Masomo Yenye Kustahiki Iliyokataliwa." Kwa hivyo, toleo la Wilson katika hatua hii lina usaidizi usio na kikomo hivi kwamba ni hatari kuipitisha.

4. Tafsiri ya "Madhabahu ya Uvumba", lakini Kumwamini Mwandikaji wa Waebrania Kufikiri kimakosa kwamba Madhabahu ya Dhahabu Ilikuwa Ndani ya Pazia" -- yaani, ndani ya Patakatifu pa Patakatifu. Hayo yamefafanuliwa katika The Cambridge Commentary on the New English Bible (1967. Hata hivyo, inaakisi dhidi ya (a) si tu maongozi ya Agano la Kale ambayo yanaonekana dhidi yake ya Agano la Kale tu, bali pia juu ya uelewa wa mwandishi wa Agano la Kale. kufanya kosa kama hilo, kama alikuwa ameongozwa na roho kwa hiyo, haliwezi kukubalika kama suluhu la kuridhisha.

Ingekubalika zaidi ni maelezo ya AE Harvey katika Companion to the New Testament (ya New English Bible), akisema: “Inashangaza kwamba mwandishi huyu anaonekana kufikiria madhabahu hii ndani ya chumba cha ndani – isipokuwa anaizungumzia kama kiambatanisho cha lazima cha chumba cha ndani, ingawa si kweli ndani yake” (msisitizo umeongezwa) -- ambayo maoni ambayo tulishindwa kuyajumuisha katika uchunguzi wetu wa awali ni sawasawa na maoni yetu hapo juu. utangulizi wa tafsiri inayofuata na ya mwisho itakayowasilishwa.

5. Tafsiri ya "Madhabahu ya Uvumba", lakini kama Mali ya Patakatifu pa Patakatifu kwa Maana Muhimu Bila Kuwekwa 'Ndani yake' -- ikiungwa mkono na badiliko kutoka "ambapo" katika 9:2 kuhusiana na Mahali Patakatifu, hadi "kuwa na" katika 9:4 kwa sehemu ya Patakatifu pa Patakatifu, ambayo haizuii wala haina haja ya kuwa ndani ya tumbo, kila mshipa ndani ya tumbo na tumbo. mwili bali pia mikono na miguu ambayo ni viambatisho vya mwili lakini havikuwekwa ndani yake pamoja na viungo vilivyopewa jina hivi punde, kwa hiyo Patakatifu pa Patakatifu pangeweza kuwa na "sanduku la agano" pamoja na kiti chake cha rehema na makerubi ndani yake na "madhabahu ya dhahabu ya kufukizia" iliyokuwa nje yake katika Mahali Patakatifu -- ambapo ilidumisha uhusiano na Patakatifu pa Patakatifu kama vile mahali patakatifu na mahali patakatifu palivyoelezea hapo awali.

Hili linaonekana kuwa lisilopingika na la kulazimisha, na hakika ni maelezo rahisi zaidi ambayo yanafafanua zaidi, bila vipengele vyovyote vinavyopingana vinavyohusishwa na chaguo zingine.

Mambo ya Mbinguni Yamesafishwa
Waebrania 9:23

Andiko: "Basi ilikuwa sharti nakala za mambo yaliyo mbinguni zisafishwe kwa hizo [dhabihu za wanyama]; bali mambo ya mbinguni yenyewe yasafishwe kwa dhabihu zilizo bora kuliko hizo."

Hii inarejelea tofauti "ya lazima" katika kipengele cha "utakaso" cha uhalisi wa mbinguni na wa "nakala" zao za kidunia, na inazua swali kuhusu ni nini "vitu vilivyo mbinguni" au "vitu vya mbinguni" ambavyo vinahitaji utakaso, na kwa nini wanahitaji. Na inaweza kuwa nje ya uwezo wetu wa kuhakikisha kwa uhakika wowote, kwa kuwa imekuwa kitendawili kwa baadhi ya wasomi wa matini werevu zaidi.

Nukuu kutoka kwa Wanachuoni

1. Robert Milligan anataja kwamba imedaiwa kwamba iliyotajwa hapo juu "umuhimu unatokana na dhambi ya malaika ambao hawakutunza hali yao ya kwanza, lakini ambao kwa matokeo ya uasi wao walitupwa Tartaro (2 Petro 2: 4; Yuda 6). "Lakini," asema, "malaika hawajakumbatiwa katika eneo letu, na hawapaswi, kwa hiyo, kulazimishwa katika hitimisho letu. Tazama maelezo kwenye sura ya 2:16." (Maoni juu ya Waebrania.)

2. AT Robertson anasema: "Kwetu inaonekana kuwa ngumu kuzungumza juu ya ibada ya utakaso au kuwekwa wakfu kwa mbingu yenyewe kwa kuonekana kwa Kristo kama Mhasiriwa wa Kuhani. Lakini picha nzima ni ya fumbo sana" (Masomo ya Neno katika Agano Jipya).

3. Kitabu cha The Expositor's Greek Testament kinamnukuu Bruce kama ifuatavyo: "Sipendelea kufanya jaribio lolote la kuweka maana ya kitheolojia kwa maneno. Afadhali ningeyafanya yaeleweke akilini mwangu kwa kufikiria utukufu na heshima inayokuja hata mbinguni kwa kuingia huko kwa 'mwana-kondoo wa Mungu.' Ninaamini kuna ushairi zaidi kuliko theolojia katika maneno."

Kwa upande mwingine, hata hivyo, mhariri wayo wa Waebrania, Marcus Dods, aendelea kwa kusema:

"Lakini ni mara chache sana inakubalika kuwatenga katika hatua hii ya hoja ya mwandishi makisio ya kitheolojia kwamba kwa maana fulani na katika uhusiano fulani walio mbinguni wanahitaji kusafishwa. Hema ya kidunia, kama maskani ya Mungu, inaweza kuwa ilipaswa kutakaswa na uwepo Wake na bila kuhitaji utakaso, lakini pia kuwa mahali pake pa kukutania na wanadamu ilihitaji kutakaswa na uhusiano wetu wote na Mungu, na kwa hivyo tunahitaji kusafishwa naye mbinguni. Utakaso ndani yake hauhitaji utakaso, bali kama ulivyoingiwa na watu wenye dhambi, wanahitaji utakaso huo.

4. Vivyo hivyo, Marvin R. Vincent anamnukuu Delitzsch kama ifuatavyo: "Ikiwa jiji la mbinguni la Mungu, pamoja na Patakatifu pake, kwa kupatana na ile ahadi, limekusudiwa watu wa agano, ili wapate ushirika mkamilifu na Mungu, basi hatia yao imetia unajisi vitu hivi vitakatifu na vile vya kidunia, nao ni lazima wasafishwe kwa njia ile ile ambayo si kwa damu iliyoteuliwa na Mungu. bali ya dhabihu kamilifu" (Word Studies in the New Testament).

5. Albert Barnes, hata hivyo, anapinga jambo hilo kwa ufupi kwa maneno yafuatayo: "Matumizi ya neno kutakaswa, hapa likitumika mbinguni, haimaanishi kwamba mbingu hapo awali ilikuwa isiyo takatifu, bali inaashiria kwamba sasa imefanywa kupatikana kwa wenye dhambi; au kwamba wapate kuja na kuabudu huko kwa namna inayokubalika" (Vidokezo vya Agano Jipya).

6. Kwa upande mwingine, Robert Milligan tena anasema: "Hakuna kitu pungufu ya utakaso halisi wa 'vitu vya mbinguni' kitakacho, inaonekana kwangu, kinakidhi mahitaji ya maandishi. Na kwa hiyo nina mwelekeo wa kufikiri kwamba kwa sasa, angalau, hii ni kwa ajili yetu badala ya suala la imani kuliko falsafa. Tunapoweza kufahamu kikamilifu na kueleza jinsi gani zaidi ya takatifu ya 4:1, malaika 5 (1). ni kwamba mbingu zenyewe si safi machoni pake (Ayubu 15:15), huenda wakati huo tukaelewa kwa uwazi zaidi kuliko tunavyoelewa sasa, ni jinsi gani 'vitu vya mbinguni,'

vinavyokumbatia hata jiji la Mungu aliye hai, Yerusalemu wa mbinguni, vinapaswa kuhitaji kusafishwa kwa damu ya upatanisho ya Bwana Yesu.

Kisha anauliza: “Je, yaweza kuwa ni kwa sababu ya ukweli kwamba wengi wa watakatifu waliingizwa Mbinguni kwa kutazamia kifo cha Kristo, na kwamba ingawa walihesabiwa haki kwa imani, kupitia neema na uvumilivu wa Mungu, hata hivyo walihitaji utakaso wa damu ya Kristo ilipomwagwa, ili kuwafanya watakatifu kabisa. Tazama maelezo ya sura ya 9:15. (Maoni juu ya Waebrania.)

Tutaendelea kwa dhana kwamba Milligan, katika sentensi yake ya kwanza iliyonukuliwa hapo juu, na sio Barnes, ni sahihi. Lakini tafadhali kumbuka neno la mwisho "kabla," na vile vile swali la Milligan ambalo limetajwa hivi punde, zote mbili tutakuwa na nafasi ya kuzirejelea tena chini ya "Uchunguzi wa Kuhitimisha."

Uchunguzi kutoka kwa Maandiko

1. Agano la Kwanza na Maskani ya Kidunia. "Nakala za vitu vilivyo mbinguni" zilikuwa maskani ya kidunia iliyosimamishwa na Musa na samani na vyombo vyake (vs.1-5, 18-22). Walihusishwa na "agano" au "agano" la kwanza lililofanywa pale Sinai na Israeli ya kimwili, ambayo "iliwekwa wakfu" kwa damu ya ndama na mbuzi, iliyonyunyiziwa "kitabu chenyewe na watu wote" (vs.18-20).

Neno la Kigiriki la "kujitolea" ni egkekainistai, aina ya egkainizo, 1. Kufanya upya (2 Mambo ya Nyakati 15:8). 2. Kufanya upya, tena (Bwana. 33(36).6). 3. Kuanzisha, kuweka wakfu, kuweka wakfu (Kumbukumbu la Torati 20:5; 1 Wafalme 8:63; 1 Samweli 11:14, n.k.; Waebrania 9:18; 10:20) -- kulingana na Thayer. Milligan anapendekeza "kuzinduliwa" kama maana bora zaidi katika 9:18, ambapo inasemekana kwamba "agano la kwanza halikuwekwa wakfu pasipo damu." Hii inapatana na "kuanzishwa" kwa Thayer.

(KUMBUKA: Inaonekana kwamba Thayer alipaswa kujumuisha 1 Samweli 11:14 katika kitengo Na.1, "kufanya upya," badala ya kitengo N.3.)

2. Agano la Pili au Jipya na Maskani ya Mbinguni. Agano au agano la “kwanza” liliondolewa na Kristo, “ili alifanye lile la pili” (10:9), ambalo “agano jipya” yeye ndiye mpatanishi (9:15), na damu yake ni damu ya agano lililosemwa (Mathayo 26:28; Marko 14:24; Luka 22:20; 1 Wakorintho 11:25) -- agano hilo aliliweka mbinguni mara moja tu. yenyewe, Waebrania 9:24], akiisha kupata ukombozi wa milele” (Waebrania 9:12).

"Tunaye ... kuhani mkuu, aliyeketi mkono wa kuume wa kiti cha enzi cha Ukuu mbinguni, mhudumu wa patakatifu, na hema ya kweli, ambayo Bwana aliiweka, si mwanadamu [tofauti na nakala ya kidunia] ... Sasa, kama angekuwa duniani, hangukuwa kuhani kabisa, kwa kuwa wako wale watoao sadaka ya mbinguni; mambo, . Lakini sasa amepata huduma iliyo bora zaidi, kwa kadiri alivyo mjumbe wa agano lililo bora zaidi, lililowekwa juu ya ahadi zilizo bora zaidi” (8:1-6) .

“Kwa maana ikiwa damu ya mbuzi na ng’ombe [iliyotolewa chini ya agano la kwanza], na majivu ya ndama ya ng’ombe yaliyonyunyizwa kwa hao waliotiwa unajisi yanawatakasa hata kuusafisha mwili [kisherati]; (9:13-14).

(KUMBUKA: Angalia jinsi “kuweka wakfu,” “utakaso,” na “utakaso” kunavyoonekana kuhusishwa. Na hili linatiwa nguvu na usemi wa 1 Wathesalonike 4:3-7 , kama ifuatavyo: “Maana haya ndiyo mapenzi ya Mungu, kutakaswa kwenu, mwepukane na uasherati; msimjue Mungu, ya kuwa mtu awaye yote asimkosee ndugu yake na kumdhulumu katika mambo hayo yote;

Tena, “alipokwisha kutoa dhabihu moja kwa ajili ya dhambi hata milele, [aliket] mkono wa kuume wa Mungu; ... Maana kwa toleo moja amewakamilisha hata milele hao wanaotakaswa” (10:12-14). “Na dhambi zao na maovu yao sitayakumbuka tena” (mstari 17).

KUMBUKA: Hii haimaanishi kwamba mtu anapokuwa Mkristo, hata dhambi anazoweza kuzifanya baadaye pia zinatunzwa; lakini badala yake ina maana kwamba mara tu dhambi yoyote inaposamehewa ni, tofauti na chini ya sheria ya Musa, haikumbukwi tena kila mwaka na inahitaji upatanisho tena na tena mwaka baada ya mwaka, lakini kusamehewa kwa wakati wote ujao, Lakini ufanisi wa damu ya Yesu Kristo unaendelea kwa wakati wote kupatikana kwa ajili ya utakaso wa dhambi zilizotendwa na Wakristo baada ya kuwa hivyo.)

3. Faida za Kiutendaji Chini ya Agano Jipya Kwa Wale Ambao Bado Wapo Duniani. Kwa msingi wa ukuhani mkuu wa Kristo na baraka kuu zaidi anazozifanya zipatikane, Wakristo wanahimizwa “kukikaribia kwa ujasiri kiti cha enzi cha neema [ambacho lazima kifikiwiwe kuwa kiko mbinguni], ili tupate rehema [ambayo inahusisha msamaha wa dhambi inavyohitajiwa] na kupata neema ya kutusaidia [vinginevyo pia] wakati wa mahitaji” (4:16). “Basi, ndugu zangu, kwa kuwa tuna ujasiri wa kupaingia patakatifu [ambapo Kristo na “kiti cha enzi cha neema” wapo, na manufaa ya damu yake iliyomwagika yatapatikana] kwa damu ya Yesu, njia aliyoitwaka wakfu kwa ajili yetu, njia mpya iliyo hai, ipitayo pazia, yaani, mwili wake; na KUWA NA kuhani mkuu juu ya nyumba ya Mungu na tuikaribie nyumba ya Mungu kwa uaminifu; (10:19-22a).

(KUMBUKA: Kusogea “karibu” tunakofanya sasa [kupitia “tumaini lililo bora zaidi” tulilo nalo katika Kristo, 7:19] inaonekana kuwa ni kwa njia ya maombi ya dhambi na ibada ya kweli na utiifu, huku tukiingoa kurudi kwa Kristo, kuhani wetu mkuu, na kukamilishwa kwa wokovu wetu [9:27-28; linganisha na Yohana 14:1-3] wokovu wetu [Yoh. 14:1-3]; kabisa” [Waebrania 7:25]. Mkazo umewekwa kwenye “wanyofu” na “wa kweli,” kwa sababu Yesu aliwaambia wengine: “Nanyi mmelibatilisha neno la Mungu kwa mapokeo yenu, Isaya alitabiri vema juu yenu, akisema, watu hawa huniheshimu kwa midomo yao, bali mioyo yao iko mbali nami, bali waniabudu bure 15:6b-9, ASV -- KJV ya mst.6 kusoma, "Watu hawa hunikaribia kwa vinywa vyao na kuniheshimu kwa midomo, lakini mioyo yao iko mbali nami".])

Maoni ya Kuhitimisha

1. “Vitu vilivyo mbinguni,” au “vitu vya mbinguni,” lazima viwe ni hali halisi ambayo maskani ya duniani na vyombo vyake na huduma zake vilikuwa “nakala,” na ingeonekana kujumuisha vyote viwili, kanisa duniani na kanisa la waliokombolewa mbinguni (ona 12:22-24). Mahali Patakatifu pa Patakatifu pa palikuwa ni upanuzi wake na ambapo Patakatifu pa Patakatifu palikuwa panaingia, lazima pawe ni kanisa duniani. Hili laweza kuonekana kutokana na ukweli kwamba

Wakristo wanasemekana kushika “mahali pa mbinguni katika Kristo: (Waefeso 1:3; 2:6), na kwamba “uraia wetu uko mbinguni” (Wafilipi 3:20) -- kanisa likiwa ni ufalme wa Mungu duniani, ambao, pamoja na mambo mengine, unaitwa “ufalme wa mbinguni” (ona Mathayo 196:18-18).

2. Hakika Milligan hawezi kulaumiwa kwa kukataa pendekezo la kwamba mbingu ilipaswa kusafishwa kwa damu ya Kristo kwa sababu ya malaika ambao walikuwa wamefanya dhambi na walikuwa wametupwa nje kama matokeo ya 2 Petro 2:4 na Yuda 6 -- kwa maana, kama ilivyochezwa na Milligan, malaika hawajakumbatiwa katika majengo ya Waraka wa 16-1 kwa Waebraia 16-12).

3. Milligan hakuwa na jibu la swali lake mwenyewe, na tungefanya vyema tusiwe waaminifu kwa kulirejelea. Lakini tunaweza kwa faida kuchunguza na kuzingatia athari zake. Swali lake lilikuwa: "Je, inaweza kuwa kutokana na ukweli kwamba wengi wa watakatifu walikubaliwa Mbinguni kwa kutazamia kifo cha Kristo, na kwamba ingawa walihesabiwa haki kwa imani, kwa neema na uvumilivu wa Mungu, hata hivyo walihitaji utakaso wa damu ya Kristo wakati inamwagika, ili kuwafanya kuwa watakatifu kabisa. Tazama maelezo ya sura ya 9:15."

Sura ya 9:15, kama ilivyonukuliwa na Milligan, inasema kwamba Kristo ni “mjumbe wa agano jipya, ili mauti [yake] ikiisha kutukia kwa kukomboa makosa yaliyokuwa chini ya agano la kwanza, wale walioitwa waipokee ahadi ya urithi wa milele.

Lakini hiyo haisemi walikuwa tayari wameipokea. Na Sura ya 11:39-40, baada ya kutoa mifano kutoka kabla na baada ya gharika, na katika nyakati zote mbili za Mapatriaki na Musa, wanaume na wanawake wa imani, inasema: "Na watu hawa wote wakiisha kushuhudiwa kwa imani yao, hawakuipokea ahadi;

Na juu ya Daudi, ambaye alijumuishwa katika orodha hiyo ya waaminifu (11:32), mtume Petro alisema siku ya Pentekoste baada ya ufufuo na kupaa kwa Kristo, kwamba "alikufa akazikwa, na kaburi lake liko kwetu hata leo," na haswa kwamba "HAKUPAA mbinguni" (Matendo 2:29,34).

Zaidi ya hayo, yale yaliyokuwa ya kweli juu ya Daudi yangeweza kutarajiwa kuwa kweli kwa wengine wote, isipokuwa Enoko (Waebraia 11:5-6) alikuwa ubaguzi, ambaye alibadilishwa ili asipate kifo na hakupatikana tena duniani, lakini yaelekea alipelekwa Mbinguni au kuzimu, hatujui ni lipi, isipokuwa kwamba huyo wa mwisho kimsingi ni wa roho za wafu kabla ya ufufuo, ambao haukutajwa katika kundi lile lile la Eliya - na Eliya. Henoko (2 Wafalme 2:11-12).

Lakini, hata kama hawa wawili wangukuwa tofauti na kile kinachosemwa katika Waebraia 11:39-40, hawangeunda "wengi" wa Milligan. Hata hivyo, kama wangukuwa tofauti na kupelekwa Mbinguni badala ya kwenda kuzimu, kile ambacho Milligan alisema kuhusu Mbingu “nyingi” zinazochafua kingeweza hata hivyo kuwa kweli kuhusu uwepo wa Henoko na Eliya.

Hadesi ni mahali pa roho zilizoachwa kati ya kifo na ufufuo na haiwakilishwi kuwa imetolewa na kuondolewa hadi ufufuo wa jumla na hukumu (Ufunuo 20:11-15) -- wakati huo ("siku ya mwisho") wafu wote wenye haki watafufuliwa (Yohana 6:39,40,44,54). Kwa hiyo yaelekea kwamba roho za wafu wote hubakia kuzimu mpaka miili yao ifufuliwe. Lakini roho ya Kristo haikuachwa katika

Hadeze, kwa maana alifufuliwa kutoka kwa wafu (Matendo 2:31), na siku arobaini baadaye alipaa mbinguni (1:3, 9-11) -- ya kwanza, ingeonekana, kutokufa tena (ona Matendo 13:34).

Pia, kuhusiana na kifo na ufufuo wa Kristo, “pazia la hekalu likapasuka vipande viwili toka juu hata chini; nchi ikatetemeka, na miili mingi ya watakatifu waliolala usingizi ikafufuliwa [jambo ambalo kwa wazi lilimaanisha kwamba roho zao hazikuachwa katika Hadesi pia]; nao wakatoka makaburini baada ya kufufuka kwake, wakaingia katika mji mwingi” (51-27) (Mathayo 51-27)

Swali: Je, kurudi kwao kwenye uhai kulikuwa kwa muda tu, au walipaa mbinguni pamoja na Kristo? Hilo hatuwezi kulijibu kwa uhakika. Lakini kuna uwezekano kwamba mwisho ni sahihi. Waefeso 4:8 inarejelea Zaburi 68:18, ambayo inatumika kwa Kristo, akisema, "Alipopaa juu aliteka mateka, akawapa wanadamu zawadi." Hii ilikuwa ni kwa mujibu wa desturi ya majenerali wa kijeshi kuingia kwa ushindi baada ya vita kuu vya ushindi -- kuongoza kundi la mateka kama uthibitisho wa ushindi dhidi ya maadui na kurusha zawadi kwa watu waliokuwa kwenye njia ya maandamano kutoka kwenye nyara zilizochukuliwa vitani. Vipawa kwa wanadamu katika kisa cha kurudi kwa Kristo mbinguni vilikuwa vipawa vya kiroho katika kanisa la kwanza, kulingana na Waefeso 4:11-12.

Kusudi ambalo nukuu lilifanywa kutoka kwa Zaburi 68:18 halikuhusisha kitu kingine chochote isipokuwa "zawadi kwa wanadamu"; lakini nukuu yenyewe ilifanya. Ilihusisha “umati wa mateka,” kama inavyofasiriwa ukingoni mwa King James Version. Ikiwa hii labda inarejelea wale waliofufuliwa baada ya ufufuo wa Kristo (ambayo inaweza kuwa), walikuwa wafungwa wa Shetani hadi kuachiliwa na Kristo na kuchukuliwa mbinguni pamoja naye wakati alipopaa na kuwaweka pamoja naye kama uthibitisho wa ushindi wake juu ya Shetani na kifo, ushindi ambao unarejelewa katika Waebrania 2:14-15 .

[Kumbuka: Kwa uchanganuzi wa ziada wa wakati ambapo roho za wenye haki huondoka kwenda kuzimu rejea Roho Yako Itaenda Wapi Unapokufa?, Joe McKinney, www.thebiblewayonline.com. -rd]

4. Fikiria hili, basi: Kwamba (a) kwa kuwa Kristo alifufuka kutoka kwa wafu katika mwili ule ule ambao alikufa ingawa ulibadilishwa kutoka kwa mwili wa kufa na kuharibika hadi usioweza kufa na usioharibika, kama vile 1 Wakorintho 15:53-54, na (b) kwa vile alikuwa "amefanywa kuwa dhambi kwa ajili yetu" (2 Wakorintho 5:21), kwa "uovu wa Yehova juu yetu" (Isaya 5:21). 53:6), je, (c) kuingia kwake mbinguni (na kule kwa wengine kama kulikuwa na wengine pamoja naye) hakungeweza kufikiriwa kuwa kulitia unajisi mbingu na kuifanya iwe na uhitaji wa kutakaswa kabla na hadi Kristo alipokuwa ametoa hapo kwa njia ya mfano kwa ajili ya utakaswa na upatanisho, jambo ambalo anaonyeshwa kuwa amefanya?

(Katika tukio kama hilo, mbingu hazingechukuliwa kuwa takatifu "kabla" ya hii, kama Barnes, aliyetajwa hapo juu - isipokuwa ikiwa tayari imechafuliwa kwa kuwapokea Henoko na Eliya - lakini sasa zingekuwa hivyo hadi "kutakaswa" kwa damu ya Kristo.)

5. Hatimaye, ingawa hatuwezi kujibu maswali ya Milligan au yetu wenyewe kwa uhakika, hata hivyo tunaweza kufaidika kwa kiasi kikubwa kwa kuzingatia (a) chuki mbaya ya Mungu kwa ajili ya dhambi, (b) matokeo mabaya sawa ya dhambi na adhabu ambayo lazima ilipwe kwa ajili yetu

ikiwa tutasamehewa, na (c) kuachiliwa kutoka kwa dhambi ya ajabu ya mwanadamu na kuachiliwa kutoka kwa dhambi ya mwanadamu. adhabu yake ya milele kwa njia ya Kristo Yesu, Bwana wetu, iliyowekwa na Mungu kuwa “upatanisho kwa njia ya imani katika damu yake, . Hilo ndilo kusudi kuu tulilo nalo katika mambo yaliyotangulia, ingawa, kama Paulo alivyosema, "Jinsi hukumu zake zisivyotafutika, na njia zake hazitafutikani!" (Warumi 11:33).

Ujasiri amd Kuhimiza Sura ya 10:19-25

I. UTANGULIZI.

Hii ni sehemu yenye maelezo mengi, yenye mawaidha yake yanayoegemezwa juu ya mambo muhimu sana ambayo tayari yamethibitishwa (4:14 - 10:18) au juu ya mahitimisho yanayotokana nayo. Mambo ya hakika yanahusiana na kile tulichonacho (mst.19-21), kilichoanzishwa na neno "kuwa na." Na kila moja ya mawaidha huanza na maneno "Hebu" (vs.22, 23, 24).

II. UKWELI: "KUWA NA" (Mst.19-21).

1. “Basi, ndugu, kwa kuwa tuna ujasiri wa kupaingia patakatifu kwa damu ya Yesu” (mstari 19). "Mahali patakatifu" hapa ni "mbingu yenyewe," ambayo Kristo mwenyewe ameingia kwa ajili yetu, kwa, kana kwamba, damu yake mwenyewe, na kwa njia yake - na kwa hiyo amepata ukombozi wa milele kwa ajili yetu (9:24-25; taz. Mst 11-12).

"Tunapoingia patakatifu kwa damu ya Yesu," tunaingia "kwa njia ambayo aliweka wakfu kwa ajili yetu, njia mpya na iliyo hai, kupitia lile pazia, yaani, mwili wake" (Mst.20) -- ambayo ni sawa kusema, ubinadamu wake. Ilikuwa tu kwa sababu alijitwalia asili ya mwanadamu kwamba angeweza kupata kifo na kuwa na damu ya kumwaga kwa ajili yetu (ona 2:14-17). Na alipopaa kurudi mbinguni, ilikuwa na mwili wake wa kibinadamu uliofufuka (uliobadilishwa jinsi yetu utakavyokuwa, ona 1 Wakorintho 15:50-52 na Wafilipi 3:20-21). Hivyo akawa mwandishi (archegos, nahodha, au kiongozi mkuu) au wokovu wetu (Waebrania 2:10). Zaidi ya hayo, atakapokuja mara ya pili, itakuwa "kwa wokovu" ("hakika kabisa," 7:25) "kwa wale wanaomngoja" (9:28). Atakuja kutupokea kwake; ili alipo yeye, sisi tuwepo (Yohana 14:3). Kisha sisi kihalisi "tutaingia katika patakatifu" alipo kwa sababu tulikombolewa "kwa damu ya Yesu."

Sasa, hata hivyo, tunafanya hivyo kiroho tu, katika shauku na ibada zetu. Lakini hii ni ya umuhimu upitao maumbile ikiwa tutaingia kihalisi baada ya muda mfupi. Na inaweza na inapaswa kufanywa kwa "ujasiri," kwa sababu tumekombolewa "kwa damu ya Yesu" na tuna sababu kubwa zaidi ya kutazamia kuingia halisi wakati Kristo atakapokuja tena. Na "ujasiri" huo ni mada kuu katika waraka wetu (3:6; 4:16; 10:19, 35). Si ushupavu au ugumu wa upumbavu, lakini ujasiri, ujasiri, na starehe, msingi katika yale ambayo yamefanywa kwa ajili yetu na Mungu kupitia Kristo na ahadi kwetu kwa ajili ya siku zijazo.

2. "Na tunaye kuhani mkuu juu ya nyumba ya Mungu" (mst.19) -- yaani, Yesu Kristo, ambaye ukuhani wake ulirejelewa katika 1:3, na umeonyeshwa hasa tangu 4:14 - kutoa uhakikisho wote wa msingi na kuhalalisha "ujasiri" ulioamriwa, na mawaidha yanayofuata.

III. MASHAHIHISHO: "TUACHE" (Mst.22-25).

1. “Na tukaribie” (Mst.22) -- yaani, tuendeleo kukaribia -- “kwenye kiti cha neema [mbinguni], ili tupewe rehema, na kupata neema ya kutusaidia wakati wa mahitaji” (ona 4:16).

a. "Kwa moyo wa kweli" -- kwa uaminifu wote, bidii, na uaminifu.

b. "Katika utimilifu wa imani" -- au "katika uhakikisho kamili wa imani" -- imani ya neno la Mungu kupitia Kristo (ona Warumi 10:17).

c. "Tukiwa na (kuwa na, wakati mkamilifu katika asili) mioyo yetu imenyunyiziwa kutoka kwa dhamiri mbaya" -- inayohusiana na kuwa na "moyo wa kweli" -- mfano wa kunyunyiza damu ya Kristo (rej. 9:14,18-22) --sawa na kutakaswa mioyo yetu kutokana na dhambi, na kutoka katika ufahamu wa dhambi: kuoshwa na kusafishwa tena -10 -10 nyeupe katika damu ya Mwana-Kondoo (Ufunuo 7:14).

KUMBUKA: Kipengee hiki na kifuatacho bila shaka vinapaswa kuchukuliwa pamoja kuwa vimetokea kwa pamoja.

d. "Na (kuoshwa) miili yetu kwa maji safi" -- rejeleo la wazi la ubatizo wa Kikristo (ona Matendo 10:47-48) -- mtu mzima, nafsi na mwili, vilivyotakaswa kwa Mungu (ona Warumi 12:1; 1 Wakorintho 6:15,20-- mstari wa mwisho kusoma katika AV, "mtukuze Mungu katika roho zenu, na miili yenu. 22:16; Efe.5:26; *Ona Excursus kwenye 1 Petro 3:21. Ukurasa wa 60

2. "Na tushike sana (mst.23) -- yaani, "tushike sana ungamo la tumaini letu lisitikisike; kwa maana yeye aliyeahidi ni mwaminifu." Neno la AV lina "imani," labda kwa sababu ya neno "maungamo," ambalo linatafsiri "kukiri." Lakini maandishi ya Kigiriki yana neno elpis, matumaini, badala ya pistis, imani, ingawa haya mawili yanahusiana, kama itakavyoonyeshwa hapa chini. Kiingereza. Ikizingatiwa na mfasiri kuwa ni kiingilio, "maungamo" ndiyo tafsiri bora zaidi ikizingatiwa kuwa ni tangazo au uthibitisho usioombwa, basi "taaluma" ingefaa zaidi.

"Tumaini" ni neno muhimu sana katika Waebrania, likitokea pia katika 3:6; 6:11,18; 7:19. Ni mchanganyiko wa matarajio na tamaa, na "imani" ni "kuwa na hakika ya mambo yatarajiwayo, ni bayana ya mambo yasiyoonekana" (11:1).

Sababu iliyotolewa ya kushikilia sana tumaini letu ni kwamba "yeye aliyeahidi ni mwaminifu." Na katika uhusiano huo, maandishi ya 6:13-20 yanahitaji kupitiwa upya.

3. "Na tuzingatie" (mstari 24-25) -- yaani, "tufikiriane sisi kwa sisi na kuhimizana katika upendo na matendo mema" (mst.24).

a. "wala tusiache kukusanyika pamoja, kama ilivyo desturi ya wengine" (ms.25a) -- au, "tusijiepushe na mikutano yetu, kama wengine wafanyavyo" (NEB). AE Harvey anatoa maoni yake juu ya hili kama ifuatavyo: "Pengine kuna zaidi kwa hili kuliko uzembe tu katika kuhudhuria kanisani [ambalo lenyewe linapaswa kuepukwa]. Kukaa mbali kunapendekeza (katika Kigiriki, kama si kwa Kiingereza) kushindwa kusimama imara na Wakristo wenzetu nyakati za taabu -- na mchoro wa nyakati kama hizo unafuata mistari michache zaidi kwenye Agano Jipya la 9 hadi 9 Thayer vivyo hivyo, katika kufafanua neno la Kigiriki, egkataleipo, anasema linaweza kumaanisha "kuondoka katika hali ngumu, kuondoka bila msaada, (colloq. kuondoka katika hali mbaya)."

Mkazo katika mstari huu si ukosefu wa ufikirio unaofaa kwa ndugu tunapoacha kujumuika nao katika makusanyiko ya Kikristo, na mkazo, kuanzia mstari ufuatao (26), ni juu ya hatari ambayo tunajiweka chini yake kwa kuto "kukusanyika."

b. "Lakini tuonyane" (Mst.25b). "Ninyi kwa ninyi," ingawa inaonyeshwa, haiko katika maandishi ya Kigiriki. Neno "lakini" linatanguliza tofauti: "Tusiache kukusanyika pamoja ... bali kuonya." Kwa hiyo, sababu moja ya kukusanyika kwetu ni mawasiliano ya Kikristo, kutiana moyo, kutiana moyo, na kusaidiana -- "kujengana, na kuonya, na kufariji" (ona 1 Wakorintho 14:3).

c. "Na kuzidi kufanya hivyo, kwa vile mwonavyo siku ile kuwa inakaribia" (vs.25c). Hili linaonyesha kukaribia kwa siku ya majaribu makubwa sana, wakati ushirika na mawaidha ya makusanyiko ya Kikristo yangehitajika zaidi badala ya kidogo zaidi, ili kuzuia kurudi nyuma na kujilinda kutokana na ukengeufu -- siku ambayo walijua juu yake - na inajulikana nao kama "siku."

Wengine wameifikiria hiyo kuwa "siku ya Bwana" ya Ufunuo 1:10 , inayoeleweka na Wakristo wa mapema kuwa siku ya kwanza ya juma, ambapo walifanya makusanyiko ya kila juma kwa ukawaida. Lakini muktadha, "sio kuyaacha" makusanyiko "bali kuonya," yaonekana kuonyesha kukusanyika kwa kusudi la kutiana moyo, badala ya kumaanisha mashauri yanayozidi kuwa ya haraka katika juma ya kukusanyika katika siku ya Bwana inayokaribia.

Wengine wameichukulia "siku inayokaribia" kuwa ni Kuja kwa Pili kwa Kristo. Lakini, wakati tunapaswa kuwa tayari kwa hilo wakati wowote na nyakati zote, tunafahamishwa mara kwa mara kwamba hatujui itakuwa lini, kutia ndani Kristo mwenyewe alipokuwa duniani (Mathayo 24:35-44; 25:1-13; Marko 13:31-37; Luka 21:33-36; 1 Wathesalonike 4:13-5:3; Hata hivyo, katika Mfano wa Bwana wetu wa Talanta, kulikuwa na taarifa ya uwezekano wa kurudi kwake si kwa "muda mrefu" (Mathayo 25:14-30 na v.19 hasa). "Haikuwa karibu" wakati 2 Wathesalonike ilipoandikwa, na haingekuwa kabla ya kutokea kwa uasi-imani mkubwa ambao mtume Paulo alikuwa ametabiri hapo awali kwa muda usiojulikana wakati ujao (2:1-12). Na mtume Petro alipoandika waraka wake wa pili kwa Wakristo, wadhihaki hata wakati huo walikuwa wakihoji kama ingewahi kutokea, kwa kuwa ilikuwa tayari imepita muda mrefu sana baada ya kuahidiwa (2 Petro 3:1-13). Bado. Alipoandika waraka wake wa kwanza, ulikuwa ni wakati wa "hukumu ianze katika nyumba ya Mungu; na ikianza kwetu sisi, mwisho wao wasioitii Injili ya Mungu utakuwaje? Hii ilisemwa katika muktadha wa "jaribu moto" kuwa uzoefu na Wakristo (1 Petro 4:12-19). Na kuna sababu ya kuamini kwamba "hukumu" inayotajwa hapa ilirejelea mateso na misiba iliyotabiriwa na Kristo katika Injili.

Ikiwa ndivyo, basi kuna uwezekano kwamba "siku inayokaribia" inayorejelewa katika Waebrania 10:25 ilikuwa siku ya uharibifu wa Yerusalemu, ambayo ingetukia ndani ya maisha ya kizazi cha wakati mmoja na Kristo (Mathayo 24: 1-34; Marko 13: 1-30; Luka 21: 5-32), na ilitokea katika 70 BK, ndani ya muda mfupi wa kuandikwa kwa Waebrania kwa ulinganifu wake. mbinu ingeongezeka. Ilietwa kwa sababu ya kuongezeka kwa mivutano na mapigano kati ya viongozi wa Kiyahudi huko Palestina na wakuu wao wa Kirumi. Na mvutano kama huo ulipoongezeka, idadi ya Wayahudi kila mahali katika milki ya Kirumi ilizidi kuwa hatari zaidi na zaidi -- na hivyo kwa Wakristo, kwa sababu wakati huo walifikiriwa kwa ujumla kuwa madhehebu ya Wayahudi na Wakristo wa Mataifa kama waongofu wa Kiyahudi.

Bwana alitabiri kwamba kungekuwa na dhiki isiyo na kifani wakati wa kuzingirwa na uharibifu wa Yerusalemu, na akatoa maagizo kwa wanafunzi wake kwa ajili ya kutoroka. Naye Eusebius, katika kitabu chake cha Ecclesiastical History, asema hivi: “Hata hivyo, kundi zima la kanisa la Yerusalemu, likiwa limeamriwa kwa ufunuo wa kimungu, lililotolewa kwa watu waliokubaliwa kumcha Mungu kabla ya vita, likaondolewa katika mji huo, na kukaa katika mji fulani ng’ambo ya Yordani, uitwao Pela. uhalifu dhidi ya Kristo na mitume wake, hatimaye uliwapata, na kuharibu kabisa kizazi kizima cha hawa watenda maovu kutoka duniani.” (Kitabu cha III, Sura ya V.) Hili latosha kutukumbusha yale ambayo Petro alikuwa akisema juu ya wenye haki “kuokolewa kwa shida,” na matokeo makubwa sana katika matokeo yake Yesu alisema, “isipokuwa siku hizo hazingefupishwa, hakuna mwanadamu ambaye angangeokoka;

IV. MUHIMU (1 PETRO 3:21).

1 Petro 3:21 ina uhusiano muhimu na Matendo 22:16 inayohusisha "kuliitia jina la Bwana," na Matendo 2:38 inayohusisha "ondoleo la dhambi" na "dhamiri njema." Katika lugha ya maandiko, “dhamiri njema” (Matendo 23:1) ni “dhamiri isiyo na hatia mbele za Mungu na mbele za wanadamu” (24:16). AV ina 1 Petro 3:21 ikisema ubatizo ni "jibu la dhamiri njema kwa Mungu," ambayo inaweza kuonekana kumaanisha kwamba ni "kwa sababu ya ondoleo la dhambi," ambapo Matendo 2:38 inasema ni "kwa ajili ya [au, kwa] ondoleo la dhambi." Na ASV katika maandishi ya 1 Petro 3:21 ina ubatizo kama "kuhojiwa kwa dhamiri njema kwa Mungu," ambayo haionekani kuwa na maana sana. Lakini katika ukingo, inasema, "Au, uchunguzi au, rufaa." "Uchunguzi" hauonekani kuwa na maana katika muktadha huu, lakini "rufaa" hufanya ikiwa inapaswa kuwa "kwa ajili ya dhamiri njema," ambayo inaweza kumaanisha na kwa hakika inamaanisha, kama vile tafsiri kadhaa za hotuba za kisasa zinavyoitafsiri -- ama kama "rufaa" au sawa nayo RSV na NASB zina "wito kwa Mungu kwa dhamiri safi." Wengine wanatoa vivyo hivyo, kama ifuatavyo:

Goodspeed: "tamaa ya dhamiri iliyo sawa na Mungu."

Williams: "tamaa ya kuwa na dhamiri safi mbele za Mungu."

Rotherham: "ombi kwa Mungu kwa dhamiri njema."

Moffatt: "sala ya dhamiri safi mbele za Mungu."

Montgomery: "sala kwa ajili ya dhamiri njema kwa Mungu."

KUMBUKA: Hili linapatana na Matendo 2:38, "kubatizwa katika jina la Kristo kwa ondoleo la dhambi" -- yaani, ili kuwa na dhamiri njema kwa Mungu, na kama onyesho la "tamaa" kwa watu kama hao.

Neno lililotumika katika 1 Petro 3:21 ni eperotema. Thayer’s Greek-English Lexicon of the New Testament, inasema kwamba maana yake ni: 1. Uchunguzi, swali. 2. Mahitaji. 3. Kwa vile masharti ya uchunguzi na mahitaji mara nyingi yanajumuisha wazo la tamaa, neno hilo hupata maana yake ya kutafuta kwa bidii, yaani, tamaa, tamaa kubwa. Ikiwa matumizi haya ya neno yanakubaliwa, yanatupatia maelezo mepesi na yenye utata zaidi ya kifungu hicho chenye kusumbua 1 Pet.3:21: “ambao (ubatizo) unatuokoa sasa [ninyi] si kwa kuwa kwa kuupokea tumeuweka mbali uchafu wa mwili, bali kwa kuwa tumemtafuta Mungu kwa bidii ili kupatana na Mungu.

Arndt na Gingrich, katika Lexicon yao ya Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature, wanasema: 1. Swali. 2. Ombi, rufaa (eperotao 2, kumwomba mtu kitu) -- wito kwa Mungu kwa dhamiri safi 1 Pet. 3:21.

KUMBUKA: Ufahamu huo wa neno eperotema katika 1 Petro 3:21 unapatana vyema na Matendo 22:16, "Simama, ukabatizwe, ukaoshwe dhambi zako, ukiliitia jina la Bwana." Yaani, katika kubatizwa ili kuosha dhambi, mtu anadhihirisha hamu ya moyo wake ya kuwa na dhamiri njema kwa Mungu -- kwa kweli, anapaswa kufanya hivyo ili kuokolewa. Kwa hiyo ubatizo wa Maandiko ni maombi ya waziwazi kwa ajili ya ondoleo la dhambi. Kuliitia jina la Bwana kunahusisha maombi. Ni kumwita Bwana.

“Kwa maana hakuna tofauti kati ya Myahudi na Myunani; kwa maana yeye yule ni Bwana wa wote, tena ni tajiri kwa wote wamwitao, kwa maana, kila atakayeliitia Jina la Bwana ataokoka” Warumi 10:12-13. “Wakampiga kwa mawe Stefano, akiomba Bwana akisema, Bwana Yesu, pokea roho yangu” (Matendo 7:59).

Ili kuokolewa, basi, kwa mujibu wa masharti ya Agano Jipya, mtu lazima aliitie jina la Bwana, na kufanya hivyo kuhusiana na ubatizo wake, ili iwe maombi ya wazi ya ondoleo la dhambi.

Tunahitimisha kwa yafuatayo kutoka katika Kamusi ya Kitheolojia ya Agano Jipya ya Kittel (1964): "Kwa hiyo tunaweza kutafsiri 1 Pet.3:21: 'Si kuweka mbali uchafu wa nje, bali maombi kwa Mungu kwa ajili ya dhamiri njema."

Pia: "kwa kuzingatia mst.21 tunapaswa kutarajia alla [lakini] kufuatiwa na utakaso katika maana ya kiroho. Hivyo ombi la dhamiri njema linapaswa kufasiriwa kuwa sala ya ondoleo la dhambi ... ondoleo la dhambi linahusiana kwa karibu sana na ubatizo tangu mwanzo kabisa (Mk.1:4 na par.; Matendo 2:38). (Vol. II, p. 688.) [Mjadala wa ziada juu ya somo hili unaweza kupatikana katika Ubatizo ndani ya Kristo, Joe McKinney, [www,thebiblewayonline.com](http://www.thebiblewayonline.com) -rd]

Dhabihu "Bora Zaidi" ya Abeli Sura ya 11:4

Andiko: "Kwa imani Habili alimtolea Mungu dhabihu iliyo bora kuliko Kaini; ambayo kwa hiyo alishuhudiwa kwamba yeye ni mwenye haki, Mungu akizishuhudia sadaka zake; na kwa hiyo, ijapokuwa amekufa, angali akinena" (American Standard Version).

1. ANGALIZO BINAFSI.

Somo la msingi ni kwamba Habili alitolewa kwa imani na kukubaliwa kuwa mwenye haki, ikimaanisha kwamba Kaini hakutoa kwa imani na kwa hiyo hakukubaliwa. Lakini tunahitaji kujifunza kadiri tuwezavyo umuhimu wa semi (1) "inayotolewa kwa imani" na (2) "dhabihu iliyo bora zaidi." Katika baadhi ya mambo ya mwisho ni ndoto zaidi kuliko ya kwanza, na kwa hiyo zaidi ya utata.

Rejea katika Waebrania ni kwa yafuatayo kutoka Mwanzo 4:2b-5 : "Habili alikuwa mchungaji wa kondoo, na Kaini alikuwa mkulima wa ardhi. Ikawa hatimaye, Kaini akaleta mazao ya ardhi kuwa sadaka kwa Bwana. Habili naye akaleta wazaliwa wa kwanza wa kundi lake na mafuta yao. Na Kaini hakumtakabali sana Kaini, lakini Kaini hakumtakabali sadaka yake. hasira, na uso wake ukakunjamana.”

Inapaswa kuzingatiwa kwamba Mwanzo haitaji chochote moja kwa moja kuhusu imani lakini inaelezea tofauti ya kusudi kati ya matoleo mawili, ambapo Waebrania inataja tofauti ya kibinafsi (imani) lakini haitaji tofauti ya lengo kwa uwazi.

1. "Inayotolewa kwa Imani." Hata hivyo, ingawa imani haitajwi moja kwa moja katika simulizi la Mwanzo kuhusiana na mojawapo, imani ya kuwako kwa Mungu inadokezwa kwa upande wa wote wawili—Kaini na vilevile Abeli, kwa kuwa “alimletea Yehova dhabihu” kama alivyofanya Abeli. Neno la Kiebrania linalotafsiriwa “toleo” ni minchah, ambalo katika LXX limefasiriwa hivi: Thusa, au “sacrifice” katika Kiingereza, kama linavyotokea katika maandishi yetu ya Kiebrania yaliyonukuliwa hapo juu—maneno yanayorejelea katika maandiko toleo kwa Mungu au mungu.

Lakini kuna aina tofauti za imani -- (a) "imani" katika uwepo wa Mungu, lakini "mbali na matendo" ya utii, ambayo haina maana, "tasa," "wafu"; na (b) “imani” yenye matokeo, inayojidhihirisha yenyewe kwa “matendo” yake (Yakobo 2:17-26). Yote Yakobo 2 na Waebrania 11 inaweka wazi kwamba ni ile ya mwisho ambayo inahesabiwa kwa mwanadamu kuwa haki. Kumbuka pia mfano ufuatao wa Agano la Kale.

Kwenye maji ya Meriba (Hesabu 20:2-13), kwenye chemchemi ya Kadesh-barnea, ambayo kwa kawaida hutolewa na kijito kinachotiririka kutoka kwenye mwamba fulani, hapakuwa na maji wakati Waisraeli wakiongozwa na Musa na Haruni walipofika, na watu wakaasi. Mungu akanena na Musa, na kumwambia, “Itwae hiyo fimbo, ukawakusanye mkutano, wewe na Haruni, ndugu yako, ukauambie mwamba mbele ya macho yao, utoe maji yake, nawe utawatolea maji katika ule mwamba;

Lakini walionekana kuwa wamechanganyikiwa na kukasirishwa sana na watu kwa sababu ya ukaidi wao, hata Musa akanena, si kwa mwamba, bali na watu, akisema, Sikieni sasa ninyi waasi; je, tuwatoe maji katika mwamba huu? Na Musa “akaupiga ule mwamba kwa fimbo yake mara mbili,” jambo ambalo hakuagizwa kufanya, [ijapokuwa] maji yakatoka kwa wingi, mkutano wakanywa, pamoja na ng’ombe wao. Lakini huo haukuwa mwisho wa hadithi.

BWANA akawaambia Musa na Haruni, kwa kuwa hamkuniamini mimi, KUNIWEKA WAKATI WA MACHO MCHANA WA WA ISRAELI, kwa hiyo MSIWALETE MKUTANO HUU KATIKA NCHI NILIYOWAPA. Kwa hiyo, wote wawili walikufa kabla ya kuingia nchi ya ahadi.

Je, hii ilikuwa kwa sababu Musa na Haruni katika tukio hilo waliamini kidogo kuwako kwa Mungu kuliko hapo awali? Ni wazi sivyo. Lakini hawakumtii Mungu haswa, na zaidi ya hayo, walijipatia sifa kwa muujiza ambao Mungu angefanya badala ya kumpa utukufu na "kumtakasa" "machoni pa watu."

2. "Sadaka Bora Zaidi." Kwa wazi, kwa njia iyo hiyohiyo, Kaini, ingawa aliamini kuwako kwa Mungu, hakuamini ili amtii Mungu kikamili kama Abeli. Kwa maana, “Kwa imani Habili alitoa dhabihu iliyo bora zaidi kuliko Kaini,” kulingana na King James Version, American Standard Version, na wengine. Maandishi ya Kiyunani, hata hivyo, yana pleiona thusian tu, "dhabihu zaidi." Lakini zaidi katika mambo gani? Kuhusu ubora, kulingana na KJV na ASV? Kuhusu wingi, kuona "karama" zake (wingi) zimetajwa? Au, kuhusu aina (ambayo pia ni kiasi), kama wengine wamefikiri, ambayo neno "zawadi" lingeweza kujitolea pia?

Rekodi ya Mwanzo, hata hivyo, haitaji haswa zaidi ya aina moja ya matoleo na mojawapo. Kwa hiyo, kama, kama wengine wanavyofikiri, inadokezwa kwamba Abeli alileta toleo la mboga (sadaka ya shukrani iliyojumuishwa baadaye katika sheria ya Musa) pamoja na dhabihu ya mnyama (Labda kama toleo la dhambi pia), toleo la kwanza halikuwa maana ya tofauti katika matoleo ya hizo mbili, na kwa hiyo haikutajwa hasa, ambapo ukosefu wa dhabihu ya mnyama na Kaini ulikuwa tofauti kubwa. Na katika tukio kama hilo, haingekuwa tofauti na ile ya Marko 10:46-52 inayoripoti kuponywa kwa kipofu mmoja tu na Kristo alipokuwa akiondoka katika jiji la Yeriko, ingawa kulingana na Mathayo 20:29-34, aliwaponya wawili -- labda kwa sababu ya kutajwa kwa mmoja na kumtambulisha (Bartimayo, mwana wa Timayo) ingekuwa muhimu zaidi kwa msomaji Marko katika akili yake. Lakini hii, ingawa uwezekano, au hata uwezekano, si ukweli uliothibitishwa kwa ukamilifu kwa kurejelea kumbukumbu za Mwanzo na Waebrania.

Na tafsiri nyingi, kwa kupuuza hilo kama chaguo, hupendelea dhana ya zaidi kuhusu ubora, kama KJV na ASV, ambazo tayari zimetajwa, na NKJV ikitafsiri kwa njia hiyo hiyo. Na kuna matukio machache katika maandiko ya Agano Jipya ambapo bila shaka inatumika hivyo, ingawa inatumika mara nyingi zaidi kwa kurejelea idadi au nambari. Zifuatazo ni tofauti kutoka kwa maneno "bora zaidi," lakini yote yanaonekana kuwa na uhusiano na ubora: "bora na kukubalika zaidi" (Amplified); "dhabihu bora" (TCNT, NASB, JB, TEV, Spencer, Living Oracles); "dhabihu tajiri" (Moffitt); "dhabihu bora" (Berkley); "Sadaka kubwa zaidi" (NEB).

"Sadaka bora" inaonekana kutawala katika tofauti kutoka "dhabihu iliyo bora zaidi." Lakini neno la Kigiriki la andiko letu si lile lilitumiwa katika vifungu vingine vya Waebrania na kutafsiriwa "bora" (1:4; 7:7,19,22; 8:6; 9:23; 10:34; 11:35) -- yaani, krisson. Na Alfred Marshall, katika Interlinear yake ya Kigiriki-Kiingereza (karibu kiwango katika siku zetu) anayo yafuatayo katika Kiingereza chini ya neno la Kigiriki la "zaidi": "mkubwa zaidi (? Bora zaidi)." Kwa maneno mengine, pamoja naye kuna kutoridhishwa kuhusu "bora" kuwa maana ya maandishi.

Tafsiri ya Rheims na Rotherham, "dhabihu iliyojaa zaidi," inaweza kufasiriwa ama kwa ubora au kwa kiasi (kama nambari au aina). Ufafanuzi wa Wemouth, Williams, na RSV, "dhabihu inayokubalika zaidi," ingawa kwa wazi inaelezea ukweli, hauonyeshi kwa nini inakubalika zaidi.

Goodspeed, kwa upande mwingine, inasema: "Imani ilifanya dhabihu ya Abeli kuwa kubwa zaidi machoni pa Mungu kuliko ya Kaini." Hili pia, ingawa ni kweli kweli, kwa sababu imani, ambayo huja kwa kusikia neno la Mungu na matokeo ya kulitii, ilimfanya Habili kutoa dhabihu aliyotoa, lakini hakuwepo ndani ya Kaini na haikumwongoza kutoa dhabihu kama hiyo. Lakini ikiwa kile Goodspeed alikusudia kupendekeza ni kwamba kile alichotoa kingetosha na kukubalika ikiwa tu Kaini angetoa kwa uaminifu na bidii kama hiyo ambayo Abeli alitoa, hiyo haiwezi kuwa sahihi kwa sababu ambazo tayari zimeguswa. Mtazamo huo, hata hivyo -- kwamba kuamini jambo ni sawa hulifanya kuwa sawa na kukubalika kwa Mungu - lina wafuasi wengi.

II. NUKUU KUTOKA KWA WENGINE.

1. AT Robertson, *Word Pictures in the New Testament*: "Kihalisi, 'dhabihu nyingi zaidi' (ikilinganishwa na polus, nyingi). . . . Kwa hakika dhabihu ya Abeli ilikuwa bora kuliko ile ya Kaini mbali na imani yake haijaonyeshwa. (Hiyo inaonekana kuwa hitimisho dhahiri kutoka kwa yale ambayo tumeona hapo juu.)"

2. Ufafanuzi wa Mimbari: "Ni kawaida kupata sababu katika asili ya toleo la Habili kama kuashiria upatanisho, na kudhani kwamba imani yake iliyodhihirishwa katika kutambua hitaji la upatanisho kama huo, iliashiria kwake, kama inavyodhaniwa zaidi, kwa amri ya Kiungu. lakini haionekani katika masimulizi yaliyochukuliwa yenyewe, au kwa kurejelea kwayo katika kifungu kilicho mbele yetu, inahusishwa kwa urahisi, kama ni lazima, kwa imani ya mtoa sadaka, bila maelezo yoyote ya jinsi imani hiyo ilivyokuwa imethibitishwa. (Tunahifadhi maoni hadi baadaye, katika "Hitimisho.")

3. Adam Clarke, Commentary: "Dhabihu zaidi; kana kwamba alisema; Habili, kwa imani, alitoa zaidi ya toleo moja; na kwa hiyo inasemwa, Mungu alishuhudia KARAMA zake, tois dorois. Hali ya wazi ya kesi inaonekana kuwa hii; Kaini na Abeli wote walileta matoleo kwa madhabahu ya Mungu, labda madhabahu iliyosimamishwa kwa ajili ya ibada ya familia. ardhi, ambayo kwa hiyo alikiri kuwa na majaliwa ya Mungu, akiwa mchungaji au mchungaji wa ng'ombe, alileta, sio tu sadaka ya Ekaristi, ya matunda ya ardhi, lakini pia ya mazao ya kondoo wake kama sadaka ya dhambi kwa Mungu, ambayo kwa hiyo alikubali dhambi yake mwenyewe, haki ya Mungu na huruma yake, na si kwa huruma yake dhambi, au utakatifu wa Mungu, aliridhika mwenyewe na mincha, au sadaka ya shukrani: Mungu huyu hangeweza, kwa upatano na utakatifu wake na haki, kupokea kwa kuridhika, kama akimaanisha yeye ambaye alikuwa Mwana-Kondoo aliyechinjwa tangu kuwekwa kwa msingi wa ulimwengu, Mungu angeweza kupokea, na alishuhudia kibali chake hasa, ingawa sadaka ya mincha haikuwepo, au sadaka yake, bado haikupokelewa. Sadaka ya dhambi Sehemu iliyosalia ya historia inajulikana sana.: (Kwa maelezo zaidi na yaliyopanuliwa ya matibabu ya Clarke, ona maoni yake juu ya Mwanzo 4:3-5.)

4. James Macknight, Nyaraka za Kitume: "'Imetolewa kwa Mungu (pleiona thusian) dhabihu zaidi.' Katika tafsiri hii, nimefuata wakosoaji, ambao wanatuambia kwamba pleiona, [maneno] katika kiwango cha kulinganisha, inaashiria zaidi kwa idadi badala ya zaidi ya thamani, wanaona, ingawa Kaini alipaswa kutoa dhabihu ya dhambi, alileta tu 'matunda ya ardhi kuwa sadaka kwa Bwana,' ambayo haikuwa dhabihu ifaayo, lakini yale ya kwanza ya Abeli ni, zaidi ya matunda ya ardhi, ambayo yalikuwa mojawapo ya zawadi zinazotajwa katika mstari unaofuata,* pia alileta wazaliwa wa kwanza walionona zaidi wa kundi lake, hivi kwamba akatoa toleo la dhambi na pia toleo la shukrani [yaani, toleo la shukrani], na hivyo akaonyesha hisia ya wema wa kimungu na ya dhambi yake mwenyewe, bila kuwa na kitu chochote cha dhambi; na akaifanya si ya malimbuko, au katika matunda yaliyo bora."

*Inapaswa kuwasawamstari, katika Waebrania 11, yaani, mst.4.

III. HITIMISHO.

1. Hitimisho la Ufafanuzi wa Mimbari kama ilivyotolewa hapo juu, kwamba toleo la Habili lilikubaliwa kwa sababu alikubaliwa, na sivyo hata kidogo kwa sababu ya aina ya toleo lake, halilingani na ukweli wote. Aina ya sadaka aliyotoa ilikuwa ni matokeo ya imani yake, ambayo ilimfanya yeye na kwa hiyo sadaka yake ikubalike. Maana ya Ufafanuzi huo ni kwamba kama Kaini angekuwa na imani ya aina ile ile ambayo Habili alikuwa nayo, sadaka yake kama ilivyokuwa kimaudhui ingekuwa "zaidi" kuliko ilivyokuwa, kama vile ya Habili ilikuwa "zaidi" kuliko yake. Lakini kwa hakika huo si ukweli wote -- kwa kuwa kama angekuwa na aina ile ile ya

imani inayojitegemea ambayo Abeli alikuwa nayo, hangeacha aina ya kutoa kwa ukamilifu ambayo ilitofautisha ya Abeli na yake.

Inaonekana ili kuruhusu mwandishi wa sehemu ya Mwanzo ya Ufafanuzi uliotajwa hapo juu kusahihisha mwandishi wa sehemu ya Waebrania juu ya jambo hili. Kuanzia na kifungu cha maneno, "Kwa Abeli na sadaka yake" (Mwanzo 4:4), anaeleza kama ifuatavyo: "Akikubali kwanza nafsi yake, kisha sadaka yake (rej. Mit.12:2; 15:8; 2Kor.8:12) 'Dhabihu ilikubaliwa kwa ajili ya mtu huyo, na si mtu kwa ajili ya dhabihu' (Ainsworth); lakini bado maneno ya 'bila shaka' yaliongeza neno hilo la Musa (bila shaka) ilikuwa bora na kufaa zaidi kuliko ile ya Kaini, na 'ni vigumu mtu kuwa na shaka kwamba hili lilikuwa wazo la mwandishi wa Waraka kwa Waebrania' (Prof. Lindsay, 'Lectures on Hebrews,' Edin. 1867 dhabihu ilikuwa pleiona, kamili kuliko Kaini alikuwa na imani ndani yake alikuwa zaidi Utiifu kwa maagizo ya Kimungu. (Kol.2:23), inapendelea dhana kwamba iliteuliwa na Mungu tangu mwanzo."

Mantiki ya Waebrania mwandishi wa The Pulpit Commentary kwa hitimisho ambalo tumelipinga imefafanuliwa katika sehemu ya kwanza ya nukuu yetu kutoka kwake hapo juu, kama ifuatavyo: "Ni kawaida kupata sababu katika asili ya toleo la Habili kama kuashiria upatanisho, na kudhani imani yake iliyodhihirishwa katika utambuzi wake wa hitaji la upatanisho kama huo, imedhihirishwa zaidi na nia ya upatanisho. masimulizi kwa hakika yanapendekezwa na maelezo ya toleo lake lilivyokuwa, likitazamwa katika mwanga wa nadharia ya dhabihu iliyofuata [labda ama "historia" ya dhabihu au "falsafa" ingekuwa istilahi bora zaidi; lakini haionekani katika masimulizi yaliyochukuliwa yenyewe, au katika marejeleo yake katika kifungu kilicho mbele yetu" (sisitizo limeongezwa).

Kwa maneno haya ya upeo, tungekubaliana lakini tunganisiteza kwamba bado haitoi sababu ya kuamini kwamba imani ya utii haingetokeza dhabihu ya wanyama kwa upande wa Kaini na Abeli. Kuhusu ni kiasi gani Mungu alikuwa amefunua falsafa ya kimungu juu ya takwa la dhabihu ya wanyama, hatujui. Lakini inaonekana kuwa watu wa kale walikuwa na habari bora kuliko Agano la Kale linavyojulisha. Kwa mfano, Yesu aliwajulisha Wayahudi, akisema, "Baba yenu Ibrahimu alishangilia kuiona siku yangu, naye akaiona, akafurahi" (Yohana 8:56) -- jambo ambalo halionekani wazi mbali na ufunuo wa Agano Jipya.

2. Macknight, katika Apostolical Epistles, anasema kwamba wakosoaji "wanatuambia kwamba pleiona, katika kiwango cha kulinganisha, inaashiria zaidi katika idadi badala ya zaidi katika thamani." Ikiwa yuko sahihi, kwani hayo ndiyo matumizi yake makuu. Lakini kuna tofauti chache zilizo wazi, kama vile Mathayo 12:41,42; Luka 11:31,32 (kifungu sambamba); na Matendo 15:28, ambapo neno "kubwa zaidi" haliwezi kuborehwa zaidi katika tafsiri. Katika vifungu sambamba, Yesu ni "zaidi" (mkuu) kuliko Sulemani au Yona. Na nyingine inazungumzia "hakuna mzigo [zaidi] zaidi ya mambo haya ya lazima." Walakini, hata katika mwisho, ni nini kingefanya mzigo kuwa "zaidi" itakuwa vitu vingi kwa idadi. Lakini katika Mathayo 6:25 na ulinganifu wake katika Luka 12:23, ikimnukuu Yesu akisema, "Je! rejeleo tena sio "zaidi" kwa nambari, lakini busara ya thamani.

3. Kwa hiyo, inaonekana kwamba si kila hoja ya Clarke na Macknight inaweza kuthibitishwa kwa ukamilifu, lakini kwamba hakuna yoyote haiwezi kukanushwa kwa ukamilifu, na kwamba, mambo

yote yakizingatiwa, uzito wa uwezekano uko katika neema yao. Au ndivyo inavyoonekana kwa mwandishi huyu, kwa msingi wa mazingatio yafuatayo:

(a) Katika andiko la Waebrania, Abeli anasemwa kihalisi kuwa alitoa “dhabihu nyingi zaidi” kuliko Kaini. Kwa kukosekana kwa muktadha unaoonyesha vinginevyo, neno "zaidi" linaweza kumaanisha zaidi katika nambari badala ya thamani zaidi, na maandishi yenyewe yanataja "zawadi" za Abeli (wingi).

(b) Masimulizi ya Mwanzo pia yanafaa kwa ufasiri huo. Kaini alileta aina moja ya matoleo, yaani, matunda ya ardhi, lakini Abeli “akaleta pia wazaliwa wa kwanza wa kundi na mafuta yao.” Yaani, hakuleta tu aina ya zawadi ambayo Kaini alileta, lakini aina nyingine kwa nyongeza - kwa hiyo, "karama," wingi, kama kwa maandishi ya Waebrania.

(c) “Wazaliwa wa kwanza” na “mafuta” (mafuta ya wanyama waliochinjwa kwa dhabihu) zilikuwa sifa za matoleo fulani yaliyohitajika chini ya sheria ya Musa karne 25 au zaidi baadaye, na hivyo hayakutokana na sheria ya Sinai. Ndivyo ilivyokuwa kwa matoleo ya mboga pia. chini ya sheria ya Musa, dhabihu za wanyama pamoja na sadaka za mboga zilitumika kama sadaka za shukrani, ingawa dhabihu za wanyama pekee ndizo zilitumika kama sadaka za dhambi isipokuwa katika umaskini uliokithiri, wakati matoleo ya mboga yaliyoagizwa yangeweza kubadilishwa (Mambo ya Walawi 5:11-13). Kwa hiyo, matoleo ya Kaini na Habili (na kwa uwezekano wote wa Adamu kabla yao) yalikuwa ni mifano ya yale yaliyowekwa sheria karne nyingi baadaye katika Sheria ya Musa kwenye Mlima Sinai.

(Yaliyotangulia yanatolewa kwa chochote kinachoweza kufaa kama suala la kuzingatia, lakini bila kujitahidi kulazimisha hitimisho lake. Na data au hoja yoyote kinyume chake itakaribishwa.)